Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ 2 сентябрь 1973 йил, якшанба ◆ № 207 (15.681). ◆ Баҳоси 2 тийин.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Вьетнам Демократик Республикасининг Президенти ўртоқ Тон Дик Тхангга, Вьетнам меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ле Зуанга, Вьетнам Демократик Республикаси Миллат мажлиси доимий Комитетининг раиси ўртоқ Чионг Тинга ва Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг Бош министри ўртоқ Фам Ван Донгга телеграмма йўллаб, Вьетнам Демократик Республикаси ташкил этилганлигининг 28 йиллиги муносабати билан Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетига, ВДР Миллат мажлисига ва ҳукуматига, қардош вьетнам халқига ва шахсан ВДР раҳбарларига энг самимий қутловлар йўлладилар.

СССР билан ВДР ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорлик йил сайин кенгайиб бораётганлигини, Совет—Вьетнам дўстлиги тўхтовсиз мустаҳкамланаётганлигини зўр мамнуният билан таъкидлаймиз. Совет халқи билан вьетнам халқининг бирдамлиги, партияларимиз билан мамлакатларимиз марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принциплари асосида қардошлик муносабатларини янада ривожлантиришга интилаётганлиги Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ле Зуан билан Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ВДР ҳукуматининг Бош министри Фам Ван Донг бошчилигидаги Вьетнам Меҳнаткашлар партияси ва ВДР ҳукуматининг делегацияси яқинда Совет Иттифоқига қилган визит—вақтида ўзининг янги ёрқин ифодасини топди. Уруш йилларида бўлгани каби тинчлик кунларида ҳам Совет Иттифоқи вьетнам халқи билан ҳамиша ҳамдам эканлигини ҳамда унга ёрдам ва мадад беришни ўзининг интернационал бурчи деб билаётганлигини визит якунлари яна бир карра кўрсатди, деб таъкидланади телеграммада.

МАШИНА— ДЕҲҚОН ҚАНОТИ

КПСС Марказий Комитети Узбекистон ССР механик-ҳайдовчиларининг мамлакат барча пахтакорларига қарата ёзган мактубини мақуллаб, қарор қабул қилди. Бу, пахтачиликни комплекс механизациялаш соҳасидаги тарихий ҳужжатлардан бири бўлиб, сиёсий ва давлат аҳамиятига эгадир. Қарорда Узбекистон ССР механизаторларининг ташаббуси мамлакатимиздаги барча пахтакорларни пахта териш техникасидан кенг кўламда фойдаланишга, ҳар бир машинанинг юксак унум билан ишлатилишига эришишга, пахта теримини муваффақиятли равишда ўтказишга, беш йилликнинг учинчи йилида давлатга пахта сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни бажаришга чорлаши муқаррарлиги алоҳида таъкидланди.

Қарорда партия ташкилотларига пахтакор колхозлар ва совхозларда бу йилги ҳосилни йиғиб-териб олишда пахта териш техникасини кенг қўллэниш, ундан юксак унум билан фойдаланиш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқиб, амалга ошириш топширилди.

Бу тарихий ҳужжат йиғим-терим мавсуми ва пахтачилигимизни комплекс механизациялашнинг келажак истиқболи учун жанговар программадир.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ғамхўрлиги туфайли республикамизда пахта теримини машиналаштиришда мисли кўрилмаган муваффақиятларга эришилди. 1969 йилда машиналарда 1 миллион 130 минг тонна пахта терилган бўлса, 1970 йилда 1 ярим миллион тонна «оқ олтин» саранжом-саришталаб олинди. Механизаторларимиз бу йил бункерлардан 2 ярим миллион тонна дурдона тўкиб, катта синовдан ўтадилар. Бунга мактубда таъкидланганидек, мавсумда икки қаторли машинада камида 100 тонна, тўрт қаторли машинада камида 170-200 тонна пахта териш билан эришамиз.

Пахта ҳосилини 25—30 иш кунида териб олинишини таъминлаш механизаторларимизнинг партия, халқ олдидаги бурчидир. Теримни ҳамма жойда индустриал усулда ташкил этмоғимиз керак. Мавжуд техника воситалари, хусусан, терим машиналари ва тележкалар ҳаракати қаттиқ график асосида олиб борилсин, беш-олтита машинадан иборат составда группалар тузилсин, ҳамма терим техникаси икки сменада узлуксиз ишлатилсин, дала бошида техника хизмати кўрсатиш яхшилансин, машиналарнинг иш унуми соат сайин ошириб борилсин, пахтанинг юқори сорт бўлишини таъминлашга алоҳида эътибор берилсин. Индустриал усулнинг асосий мағзи ана шулардан иборат.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев механизаторларни қишлоқда марказий фигура деб атади. Ана шу юксак номни оқлаш учун фақат механик-ҳайдовчиларгина эмас, трактор прицеплари, кўрак узиш ва кўрак чувиш, тўкилган пахтани териб олиш агрегатлари ва механизмларини бошқараётган механизаторлар, пахта ташиётган шофёрлар ва тележкачилар ҳам жасорат намуналарини кўрсатишлари лозим.

Пахтачиликни комплекс механизациялашда бой тажриба тўпладик. Узбекистонимиз жаҳон пахтачилигининг академияси, механизациянинг лабораторияси деб аталмоқда. Юзлаб механизация дарғалари етишиб чиқди, улар совет олим-конструкторлари, мутахассислари, ишчилари яратган терим машиналарининг шуҳратини бутун оламга ёймоқдалар. Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Турсуной Охунова, Шоймардон Қудратов, Мамажон Дадажонов, Маннол Жалолов каби дарғаларнинг тажрибаси эндиликда республикамиз механизаторларининг мулкига айланди, юзлаб, минглаб механизаторлар уларнинг изидан бормоқдалар.

Механизаторларимиз ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан ҳамма жойда пахтадан мисли кўрилмаган юқори ҳосил тўплашга муносиб улуш қўшдилар, шу кунларда ҳам ғўза парваришини тезкорлик билан давом эттирмоқдалар. Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи — ҳал қилувчи босқичида республикамиз бўйича 4 миллион 750 минг тонна «оқ олтин» тайёрлаш ҳақидаги социалистик мажбуриятимизни шараф билан бажариш учун етиб ортадиган миқдорда ҳосил тўпланди. Лекин, ўша ҳосил пайкалларда — ғўзаларда турибди. Теримни ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан бошлаб, қисқа фурсатда муваффақиятли тугаллаш пахтакорларимизнинг интернационал бурчидир.

Машина теримига ажратилган пайкаллар яна бир бор кўздан кечирилиши, бегона ўтлар йўқотилиши, айланиш майдончалари ҳозирланиши, ўқариқ-шоҳариқлар, марзалар текисланиши, йўл-кўприклар тузатилиши лозим. Терим машиналари билан тележкалар қатновини бир-бирига уйғунлаштириш чоралари кўриб қўйилсин.

Агротехника муддатида сифатли ўтказиш дефолиация машиналар иш унумини оширишнинг асосий шартидир. Шу кунларда республикамизнинг илғор хўжаликларида дефолиация тезкорлик билан ўтказиляпти. Сурхондарё, Қашқадарё, Андижон областларининг қатор хўжаликларида каттагина майдонларга препаратлар сепилди, яқин фурсатда машиналарни ишга тушириш кўзда тутилмоқда. Сурхондарё областидаги Қосим Раҳимов номли совхозда эса машина терими бошлаб юборилди. Илғорлардан ўрнак олиб, барча хўжаликларда дефолиацияни тез ва соз ўтказилишига эришайлик.

Партия ташкилотлари механизаторлар, шунингдек, теримчилар орасида оммавий-сиёсий, ташкилий-тарбиявий ишларни юқори поғонага кўтаришлари, социалистик мусобақани авж олдиришлари лозим. Бугун кечагидан, эртага бугунгидан кўп ва юқори сорт пахта териш қишлоқ меҳнат аҳли, хусусан, механизаторларнинг жонажон ишига айлантирилмоғи даркор.

1973 йилги пахта тайёрлаш плани ва социалистик мажбуриятимизни бажариш Узбекистон ССР ва Узбекистон Компартиясининг 50 йиллиги олдидан тайёрлаган муносиб тўёнамиз бўлади. Теримни ғоят қисқа вақтда, сифатли қилиб ўтказиш учун бошланган мусобақада механизаторларимиз байроқдорлик ролини ўйнайдилар, деган умиддамиз.

МЕХАНИЗАТОР— КАРВОНБОШИ

4.750 минг тонна учун

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1973 йил 1 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — мавсум бошидан бери тайёрланган пахта (тонна ҳисобида); учинчи стун — планга нисбатан процент ҳисобида.

Қашқадарё	7697	2,75
Бухоро	7978	1,77
Сурхондарё	2576	0,66
Андижон	704	0,14
Наманган	—	—
Самарқанд	—	—
Сирдарё	—	—
Тошкент	—	—
Фарғона	—	—
Хоразм	—	—
ҚҚ АССР	—	—
Республика бўйича:	18955	0,43

Республика областларида дефолиациянинг бориши тўғрисида шу йил 1 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — план (минг гектар ҳисобида); учинчи стун — бажарилиш проценти.

Бухоро	104	7,7
Сурхондарё	120	6,0
Қашқадарё	108	4,3
Тошкент	140	4,2
Сирдарё	218	3,6
Наманган	102	2,3
Андижон	124	2,1
Самарқанд	118	0,3
ҚҚ АССР	120	—
Фарғона	117	—
Хоразм	94	—
Республика бўйича:	1365	2,9

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Бўка районидаги «Кўкорол» совхозининг механизаторлари 40 терим машиналарини ремонтдан чиқариб шайлаб қўйди. Уларнинг ҳар бири бу йилги мавсумда 120.160 тоннадан пахта териш мажбуриятини олдилар. Суратда: дала гвардиячилари — (чапдан) М. Эрматов, И. Абдуллаев, К. Кучалиев, И. Қўзиев, М. Иззатов, М. Муратов ўртоқлар.

А. Тўраев фотоси.

ҒАЛАБА ТЕЛЕГРАММАЛАРИ

БРИГАДА МАРРАГА ЕТДИ

НАМАНГАН, 1 сентябрь. Тўрақўрғон районидаги Калинин номли колхознинг «Ертикан» массивида деҳқончилик қилаётган коммунист Эркин Эргашев бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси областда биринчи бўлиб йиллик планни бажарганлиги ҳақида ғалаба рапорти берди. Биринчи йил деҳқончилик қилинган 58 гектардан 97 тонна ўрнига 100 тонна «оқ олтин» топширилди.

Бригада аъзолари ўз имкониятларини чамалаб кўриб, яна 65 тонна «оқ олтин» териб олиш ва ҳосилдорликни гектар бошига 30 центнерга етказишга аҳд қилишди.

ОИЛА МАРРАСИ— 500 ТОННА

КПСС Марказий Комитети маъқуллаган Ўзбекистон ССР механик-ҳайдовчиларининг мамлакат барча пахтакорларига қарата ёзган мактубини зўр қониқиш билан ўқиб чиқдим. Унда баён этилган фикрларни оила аъзоларимиз номидан тўла маъқуллаймиз. Бундай дейишимининг боиси бор. Менинг турмуш ўртоғим Ҳамро Норовнинг ҳам касби механизатор.

Биз мактубга жавобан, ички имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, зиммамизга конкрет мажбурият олдик. Жумладан, мен мавсумда камида 200 тонна пахта тераман. Ўртоғим Ҳамро Норов эса 300 тонна пахта териш мажбуриятини олди. Шундай қилиб, биз мавсумда астойдил меҳнат қилиб, колхоз хирмонига 500 тонна пахта тўкамиз.

Механизаторларнинг мактубида икки қаторли машиналарнинг терим мавсумидаги иш унумини камида 100 тоннага ва тўрт қаторли машиналарнинг иш унумини 170-200 тоннага етказиш зарурлиги уқтириб ўтилган. Бунга тўла эришиш мумкин. Сабаби, механик-ҳайдовчиларимиз бой тажрибага эга, далаларимизда юқори ҳосил етиштирилди, бегона ўтларни бутунлай тугатдик. Эндиги муҳим вазифа — дефолиацияни қисқа вақтда, сифатли қилиб ўтказишдан иборат. Бу билан «зангори кема»ларнинг унумли ишлашига, механизаторларнинг зиммага олган мажбуриятларини шараф билан бажаришига мустаҳкам замин яратамиз.

Колхозимиз аъзолари 1180 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Яқин кунларда 22 та «зангори кема» пахтазорларга киритилади. Хўжалигимиз бўйича планда кўзда тутилган ҳосилнинг учдан икки қисми бункерлардан тўкилади. С. Тўхтаев, Ш. Зарипов, Д. Нуров каби ҳамкасбларимиз ҳам биз билан мусобақалашиб ишлаб, мавсумда 250-300 тоннадан пахта теришга сўз бердилар.

Зиммага олган мажбуриятларимизни шараф билан бажарамиз, теримни қисқа фурсатда тезкорлик билан ўтказамиз. Бу билан механизаторлик номини яна бир бор шарафлаймиз.

В. СТЕПАНЧУК,
Бухоро районидаги «Янги турмуш» колхозининг механик-ҳайдовчиси.

АГРЕГАТЛАР ИШГА ТУШДИ

Ўзбекистон ССР механик-ҳайдовчиларининг мамлакатдаги барча пахтакорларга мактубидан илҳомланган Бухоро областининг механизаторлари машина терими бошлаб юбордилар. Шофиркон районидаги Карл Маркс номли, Ильич номли хўжаликларининг механизаторлари бу қутлуғ ишга энг олдин қўл урдилар.

Карл Маркс номли колхознинг Шоназар Шомуродов бошлиқ бригадасига қарашли қўриқ ерлардаги майдонлари бундан бир ҳафта илгари дефолиация қилинган эди. Ғўза барглари тўла тўкилди. Механик-ҳайдовчилар «зангори кемалар»ни созлаб, чаман-чаман очилган пахта пайкаллари бошига келтириб қўйган эдилар. Пахтазорга машинани бригадирнинг ўзи — Шоназар Шомуродов киритди. У дастлабки куни 6 тоннадан кўпроқ пахта терди.

«Ўзбекистон» маркали серунум машина хирмонга қут барака киритди, суръат кескин кўтарилди. Бригада йиллик пахта тайёрлаш планини беш иш кунида муваффақиятли бажарди. Янгиерларнинг ҳар гектаридан пландаги 22 центнер ўрнига 26 центнер хирмон кўтарилди. Бригада аъзолари ўз имкониятларини чамалаб чиқиб, икки йиллик план миқдорида пахта топшириш, ҳосилдорликни 45 центнерга етказишга аҳд қилдилар.

Ильич номли совхоз пахтазорлари — Жилвон массивида ястаниб ётибди. Хўжалик бу йил 1600 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирди. Ғўзалар ҳамма жойда машина теримига мослаб ўстирилди. Механик-ҳайдовчилар 40 дан ортиқ терим машиналарини мавсумга тахт қилиб қўйишган эди. Улар янги мажбуриятлар олишди, ялпи ҳосилнинг 90 процентини бункерлардан тўкишга аҳд қилишди. Бунинг учун дефолиация юқори сифатли қилиб, агротехника қоидалари асосида ўтказилди.

Куни кеча Неъмат Исматов бошқараётган биринчи бўлим механизаторлари пахтазорларга терим агрегатларини олиб кирдилар. Ёш коммунист Талаб Усмонов бошлиқ бригада машина терими биринчи бўлиб бошлаб берди. Бригада пахтакорлари ҳамма ҳосилни бункерлардан тўкишга аҳд қилган. Ака-ука Талаб ва Тўймурод Усмоновлар дастлабки кунёқ 10 тонна пахтани бункерлардан ағдаришди.

Совхоз пахтазорларида ҳозир 3 та «зангори кема» ишлаб турибди. Уни энг тажрибали механик-ҳайдовчилар бошқармоқдалар. Яқин кунларда А. Орипов, Қ. Мадатов, К. Орипов каби механик-ҳайдовчилар ҳам ўз зангори кемаларининг рулини пахтазор сари бурадилар. Совхоз пахтазорларида 40 дан кўпроқ терим машинаси икки сменада тўла қувват билан ишлатилади. Она Ватанга 5 минг тонна чўл пахтаси ҳадя этишга енг шимарган Ильич номли совхознинг механизаторлари терим суръатини тобора кучайтириб, йиллик планни ва зиммадаги мажбуриятни қисқа муддатларда бажариш учун курашмоқдалар.

Т. НАЗИРОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ З. СИРОЖИДДИНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ТАЙЁРЛАШ МИНИСТРИ ҚИЛИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:** Ўртоқ Зокир **Сирожиддинов** Ўзбекистон ССР тайёрлаш министри қилиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ.
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА.

1973 йил, 1 сентябрь.
Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми матбуот органларида узоқ йиллар давомида самарали ишлаганлиги ва туғилганига эллик йил тўлиши муносабати билан «Партия турмуши» — «Партийная жизнь» журнали редакторининг ўринбосари Нина Исаковна **Сараджевага** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» Фахрий унвони берди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ, БУТУНИТТИФОҚ КАСАБА СОЮЗЛАРИ МАРКАЗИЙ СОВЕТИ ВА ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ касаба Союзлари Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш учун ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг 1972 йил IV квартали ва 1973 йилнинг биринчи ярмидаги якунларини кўриб чиқиб, шу масала юзасидан қарор қабул қилдилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети шу қарорда таъкидлайдиларки, колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, хўжаликларнинг мутахассислари ва раҳбарлари Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиб, 1972 йилнинг тўртинчи кварталида ва 1973 йилнинг биринчи ярмида гўшт, сут, тухум ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлашни янада кўпайтиришга эришдилар, тўққизинчи беш йилликнинг учинчи ҳал қилувчи йили планларини ва социалистик мажбуриятларини бажаришга салмоқли ҳисса қўшдилар.

Партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, фермалар, бригадалар, колхоз ва совхозларнинг коллективларини чорвачиликда қўшимча резервларни қидириб топиш ва улардан фойдаланишга сафарбар қилиш соҳасида катта сиёсий ва ташкилотчилик иши олиб бордилар, шу туфайли ўтган қишловнинг оғир шароитларида чорва туёғини сақлаб қолишга ва унинг маҳсулдорлигини оширишга муваффақ бўлинди. 9 ой (октябрь-июнь) мобайнида сут етиштириш аввалги қишловнинг шу давридагига нисбатан 1 миллион 422 минг тонна, гўшт етиштириш 350 минг тонна, тухум етиштириш 2,4 миллиард дона кўпайди. Қорамоллар туёғи 1973 йилнинг 1 июлигача колхоз ва совхозларда аввалги йилдагига нисбатан 1,7 миллион бош, сигирлар 1,0 миллион бош, қўй ва эчкилар 4,4 миллион бош кўпайди. Чўчқа ва парранда ҳам анча ортди. Кўпчилик республикалар, ўлкалар ва областлар чорвачилик маҳсулотларини давлат йўли билан харид қилиш юзасидан 1973 йилнинг биринчи ярми учун белгиланган планларни ошириб бажардилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети чорвачиликни янада ривожлантириш ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш ишида чорвачилик ходимлари, қишлоқ хўжалигининг барча меҳнатчилари қилган фидокорона меҳнатни юксак баҳолайдилар, бу ишда партия ташкилотлари, коммунистлар ва комсомоллар, совет, қишлоқ хўжалиги ва касаба союз органлари ходимларининг катта роль ўйнаганлигини, шунингдек саноат ходимлари ва халқ хўжалигидаги бошқа тармоқларнинг ходимлари актив иштирок этганликларини таъкидлайдилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети қуйидаги иттифоқдош ва автоном республикалар, ўлкалар, областлар, миллий округлар ва районларни 1972—1973 йиллар қиш фаслида чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш учун ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг ғолиблари деб топдилар ва уларни КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроқлари билан ҳамда пул мукофотлари билан мукофотладилар:

ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР

РСФСР	Қозоғистон ССР	Киргизистон ССР
Украина ССР	Озарбайжон ССР	Тожикистон ССР
Белоруссия ССР	Молдавия ССР	Арманистон ССР
Ўзбекистон ССР		

АВТОНОМ РЕСПУБЛИКАЛАР, ЎЛКАЛАР ВА ОБЛАСТЛАР

Бошқирдистон АССР	Магадан области	Черкасси области
Доғистон АССР	Омск области	Чернигов области
Кабарда-Балқария АССР	Орёл области	Брест области
	Пенза области	Минск области
Мари АССР	Рязань области	Қашқадарё области
Татаристон АССР	Свердловск области	Андижон области
Удмуртия АССР	Челябинск области	Тошкент области
Якутия АССР	Чита области	Кўкчатов области
Олтой ўлкаси	Волинь области	Кустанай области
Краснодар ўлкаси	Житомир области	Семипалатинск области
Ставрополь ўлкаси	Закарпат области	
Хабаровск ўлкаси	Киев области	Целиноград области
Белгород области	Қрим области	Чимкент области
Калуга области	Львов области	Тоғли Қорабоғ
Киров области	Ровно области	автоном области
Курск области	Тернополь области	Норин области
Ленинград области	Хмельницкий области	Мари области
Липецк области		

МИЛЛИЙ ОКРУГЛАР ВА РАЙОНЛАР: РСФСР БЎЙИЧА

Красноярск ўлкасидаги Таймир (Долгано-Ненецлар) миллий округи

Олтой ўлкасидаги **Локтев району**

Олтой ўлкасидаги **Павлов району**

Олтой ўлкасидаги **Поспелиҳинск району**

Олтой ўлкасидаги **Рубцовский району**

Олтой ўлкасидаги **Шипунов району**

Олтой ўлкасидаги тоғли Олтой автоном областининг **Қўшоғоч району**

Краснодар ўлкасидаги **Белоглинский району**

Краснодар ўлкасидаги **Красноармейский району**

Краснодар ўлкасидаги **Новокубанский району**

Краснодар ўлкасидаги **Северский району**

Краснодар ўлкасидаги Адигея автоном областининг **Шовгеновский району**

Красноярск ўлкасидаги **Иланский району**

Красноярск ўлкасидаги **Канский району**

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ, БУТУНИТТИФОҚ КАСАБА СОЮЗЛАРИ МАРКАЗИЙ СОВЕТИ ВА ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

(Боши биринчи бетда).

Красноярск ўлкасидаги **Шушенский райони**

Красноярск ўлкасидаги Хакасия автоном областининг **Боград райони**

Приморье ўлкасидаги **Дальнереченский райони**

Приморье ўлкасидаги **Красноармейский райони**

Ставрополь ўлкасидаги **Апанасенко райони**

Ставрополь ўлкасидаги **Арзгир райони**

Ставрополь ўлкасидаги **Изобильненский райони**

Ставрополь ўлкасидаги **Предгорний райони**

Ставрополь ўлкасидаги **Қорачай-Черкасия** автоном областининг **Малокарачевский райони**

Хабаровск ўлкасидаги **Хабаровск райони**

Хабаровск областидаги яҳудийлар автоном областининг **Ленин райони**

Амур областининг **Свободний райони**

Амур областининг **Шимановский райони**

Архангельск областининг **Виноградов райони**

Астрахань областининг **Нариманов райони**

Белгород областининг **Алексеевский райони**

Белгород областининг **Корочанский райони**

Брянск областининг **Почепский райони**

Брянск областининг **Унечский райони**

Владимир областининг **Александровский райони**

Волгоград областининг **Кумильженский райони**

Волгоград областининг **Нехаевский райони**

Волгоград областининг **Новониколаевский райони**

Вологда областининг **Кичменг-Городецский райони**

Вологда областининг **Тарног райони**

Воронеж областининг **Нижнедевицкий райони**

Воронеж областининг **Рамонский райони**

Воронеж областининг **Репьевский райони**

Воронеж областининг **Хохол райони**

Горький областининг **Ардатов райони**

Горький областининг **Большеболдинский райони**

Горький областининг **Лукьяновский райони**

Иваново областининг Гаврилово **Посадский райони**

Иркутск областининг **Братск райони**

Иркутск областининг **Чунский райони**

Калининград областининг **Зеленоград райони**

Калинин областининг **Кашинский райони**

Калуга областининг **Куйбишев райони**

Камчатка областининг **Елизовский райони**

Кемерово областининг **Новокузнецкий райони**

Киров областининг **Зуевка райони**

Киров областининг **Советский райони**

Киров областининг **Сунский райони**

Кострома областининг **Октябрский райони**

Куйбишев областининг **Кошкин райони**

Куйбишев областининг **Шенталинский райони**

Курган областининг **Петухово райони**

Курган областининг **Шадринск райони**

Курск областининг **Обоянский райони**

Курск областининг **Суджанский райони**

Ленинград областининг **Гатчинский райони**

Ленинград областининг **Тосно райони**

Липецк областининг **Данков райони**

Магадан областининг **Среднеканск райони**

Москва областининг **Истра райони**

Москва областининг **Ленин райони**

Москва областининг **Наро-Фоминский райони**

Москва областининг **Одинцовский райони**

Москва областининг **Подольский райони**

Мурманск областининг **Кола райони**

Новгород областининг **Старая Русса райони**

Новосибирск областининг **Баганский райони**

Новосибирск областининг **Карасук райони**

Новосибирск областининг **Кочковский райони**

Омск областининг **Нижне-Омск райони**

Омск областининг **Седельниковский райони**

Омск областининг **Черлакский райони**

Оренбург областининг **Адамовский райони**

Оренбург областининг **Илек райони**

Оренбург областининг **Сорочинск райони**

Орёл областининг **Зелегошчинский райони**

Орёл областининг **Покровский райони**

Орёл областининг **Свердлов райони**

Пенза областининг **Наровчатский райони**

Пенза областининг **Пенза райони**

Пермь областининг **Ординский райони**

Пермь областининг **Пермь райони**

Псков областининг **Новоржевский райони**

Ростов областининг **Азов райони**

Ростов областининг **Егорлик райони**

Ростов областининг **Мясниковский райони**

Ростов областининг **Орловский райони**

Рязань областининг **Рибновский райони**

Рязань областининг **Старожилово райони**

Саратов областининг **Базарний-Карабулак райони**

Саратов областининг **Романовский райони**

Саратов областининг **Федоровский райони**

Сахалин областининг **Анивский райони**

Свердловск областининг **Богданович райони**

Свердловск областининг **Сисертский райони**

Свердловск областининг **Талица райони**

Смоленск областининг **Рославль райони**

Смоленск областининг **Шумячи райони**

Тамбов областининг **Рассказово райони**

Томск областининг **Первомайский райони**

Тула областининг **Дубенский райони**

Тула областининг **Кимовский райони**

Тюмень областининг **Тюмень райони**

Тюмень областининг **Упоровский райони**

Тюмень областининг **Ялуторовск райони**

Ульяновск областининг **Старомайнский райони**

Ульяновск областининг **Чердакли райони**

Челябинск областининг **Варна райони**

Челябинск областининг **Троицкий райони**

Чита областининг **Киринский райони**

Чита областининг **Улетовский райони**

Бошқирдистон АССРнинг **Аургози райони**

Бошқирдистон АССРнинг **Бакалинский райони**

Бошқирдистон АССРнинг **Илишевский райони**

Бошқирдистон АССРнинг **Хайбуллин райони**

Бурятия АССРнинг **Улан-Удэ райони**

Доғистон АССРнинг **Лак райони**

Доғистон АССРнинг **Левашинский райони**

Кабарда-Балқария АССРнинг **Урван райони**

Қалмиқ АССРнинг **Яшалтинский райони**

Карелия АССРнинг **Пудожск райони**

Коми АССРнинг **Усть-Куломский райони**

Марий АССРнинг **Сернур райони**

Мордва АССРнинг **Атяшево райони**

Шимолий Осетия АССРнинг **Дигора райони**

Татаристон АССРнинг **Мамадиш райони**

Татаристон АССРнинг **Мензелинск райони**

Татаристон АССРнинг **Муслимов райони**

Татаристон АССРнинг **Чистополь райони**

Тува АССРнинг **Дзун-хемчик райони**

Удмуртия АССРнинг **Балезино райони**

Чечен-ингуш АССРнинг **Ачхой-Мартановский райони**

Чувашия АССРнинг **Канаш райони**

Якутия АССРнинг **Якутск шаҳар ижроия комитети**

УКРАИНА ССР БЎЙИЧА

Винница областининг **Винница райони**

Винница областининг **Могилев-Подольский райони**

Волинь областининг **Ковелский райони**

Волинь областининг **Ронищенский райони**

Ворошиловград областининг **Перевальский райони**

Днепропетровский областининг **Верхне-Днепровский райони**

Днепропетровский областининг **Покровский райони**

Донецк областининг **Волновахский райони**

Житомир областининг **Радомишльский райони**

Житомир областининг **Червоноармейский райони**

Закарпат областининг **Хустский райони**

Запорожье областининг **Пологовский райони**

Иваново-Франковск областининг **Надворнянский райони**

Киев областининг **Броварский райони**

Киев областининг **Киев-Святошин райони**

Кировоград областининг **Малая Виска райони**

Қрим областининг **Нижнегорск райони**

Қрим областининг **Сак райони**

Қрим областининг **Симферополь райони**

Львов областининг **Бродовский райони**

Львов областининг **Нестеров райони**

Львов областининг **Сокольский райони**

Николаев областининг **Веселиновский райони**

Одесса областининг **Березовский райони**

Одесса областининг **Татарбунарский райони**

Полтава областининг **Великобагачанский райони**

Ровно областининг **Ровно райони**

Ровно областининг **Червоноармейский райони**

Суми областининг **Кролевецкий райони**

Суми областининг **Середино-Будский райони**

Тернополь областининг **Борщевский райони**

Тернополь областининг **Збаражский райони**

Харьков областининг **Двоаечанский райони**

Харьков областининг **Золочевский райони**

Херсон областининг **Голопристанский райони**

Хмельницкий областининг **Виньковецкий райони**

Хмельницкий областининг **Каменец-Подольск райони**

Хмельницкий областининг **Чемеровецкий райони**

Черкасский областининг **Городищенский райони**

Черкасский областининг **Христиновский райони**

Чернигов областининг **Варвинский райони**

Чернигов областининг **Прилукский райони**

Чернигов областининг **Чернигов райони**

Черновици областининг **Кельмэнецкий райони**

Черновици областининг **Новоселицкий райони**

БЕЛОРУССИЯ ССР БЎЙИЧА

Брест областининг **Брест райони**

Брест областининг **Жабинковский райони**

Брест областининг **Ивановский райони**

Гомель областининг **Гомель райони**

Гомель областининг **Лоевский райони**

Гродно областининг **Берестовицкий райони**

Гродно областининг **Волковисский райони**

Гродно областининг **Лидский райони**

Минск областининг **Несвижский райони**

Минск областининг **Слуцкий райони**

Могилев областининг **Глусский райони**

ЎЗБЕКИСТОН ССР БЎЙИЧА

Андижон областининг **Ленин райони**

Қашқадарё областининг **Ульянов райони**

Наманган областининг **Тўрақўрғон райони**

Самарқанд областининг **Нурота райони**

Сурхондарё областининг **Сариосиё райони**

Сирдарё областининг **Сирдарё райони**

Тошкент областининг **Оққўрғон райони**

Фарғона областининг **Қува райони**

Хоразм областининг **Боғот райони**

Қорақалпоғистон АССРнинг **Кегайли райони**

ҚОЗОҒИСТОН ССР БЎЙИЧА

Актюбинск областининг **Байганин райони**

Олма-ота областининг **Или райони**

Шарқий Қозоғистон областининг **Шемонаиха райони**

Жамбул областининг **Свердлов райони**

Жезқазғон областининг **Оқтўқай райони**

Қизил Ўрда областининг **Теренозек райони**

Кўкчатов областининг **Шучинск райони**

Кустанай областининг **Федоровка райони**

Манғишлоқ областининг **Бейнов райони**

Павлодар областининг **Успенский райони**

Шимолий Қозоғистон областининг **Бешкўл райони**

Семипалатинск областининг **Абай райони**

Талдиқўрғон областининг **Талдиқўрғон райони**

Турғай областининг **Жанадали райони**

Урал областининг **Теректин райони**

Целиноград областининг **Отбосар райони**

Чимкент областининг **Бугунск райони**

ГРУЗИЯ ССР БЎЙИЧА

Гори райони
Душет райони
Лагодех райони
Цителцкарой райони
Цхакая райони

ОЗАРБАЙЖОН ССР БЎЙИЧА

Закатальск райони
Куткашенск райони
Лочин райони
Шамхор райони

ЛИТВА ССР БЎЙИЧА

Капсук райони
Лаздий райони
Молетск райони
Пасвальск райони

МОЛДАВИЯ ССР БЎЙИЧА

Бричани райони
Вулканешти райони
Криуляни райони

ЛАТВИЯ ССР БЎЙИЧА

Лиепайск райони
Резекнен райони
Рига райони

ҚИРҒИЗИСТОН ССР БЎЙИЧА

Соқулук райони

Норин областининг **Отбоши райони**

Уш областининг **Тўхтағул райони**

ТОЖИКИСТОН ССР БЎЙИЧА

Колхозобод райони

Ленинобод областининг **Исфара райони**

Ленинобод областининг **Хўжанд райони**

АРМАНИСТОН ССР БЎЙИЧА

Арташат райони
Масис райони
Сисиан райони

ТУРКМАНИСТОН ССР БЎЙИЧА

Ашхобод райони
Қозонжик райони

Мари областининг **Қақа райони**

ЭСТОНИЯ ССР БЎЙИЧА

Коктла-ярве райони
Раквере райони

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг ғолиблари бўлган республикалар, ўлкалар, областлар, миллий округлар ва районларнинг қишлоқ хўжалик меҳнатчиларини, колхоз ва совхозларнинг, чорвачилик бригадалари ва фермаларнинг коллективларини, шунингдек Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг барча қатнашчиларини қизғин табриклайдилар ҳамда қишлоқ хўжалик ходимлари чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва давлатга сотиш учун, қишлоқ хўжалигининг ана шу муҳим соҳаси экономикасини мустаҳкамлаш ва тўққизинчи беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бошланган социалистик мусобақани янада кенг қулоч ёздирадилар, деб қатъий ишонч билдирадилар.

БУГУН—БУТУНИТТИФОҚ НЕФТЬ ВА ГАЗ САНОАТИ ХОДИМЛАРИ КУНИ

МЎЪЖИЗАКОР ТАРМОҚ

Республикамиз нефть ва газ саноати корхоналари, ташкилотларининг ишчи, инженер-техник ходимлари ўзларининг анъанавий байрамларига катта меҳнат совғалари билан келдилар. Халқ хўжалигимизга қимматбаҳо нефть ва газ етказиб бериш бўйича олган мажбуриятларини муваффақиятли адо этмоқдалар. Тўққизинчи беш йиллик планини муддатидан илгари бажариш юзасидан белгиланган топшириқлар ортиғи билан бажарилаётир. Ватанимизга кўплаб нефть ва газ етказиб берилмоқда.

Шуни айтиш керакки, совет ҳокимияти йилларида республикамиз ёнилғи саноати катта муваффақиятларга эришди ва халқ хўжалигининг етакчи тармоқларидан бири бўлиб қолди. Ўзбекистонда нефть ва газ саноати ташкил этилгандан буён салкам 40 миллион тонна нефть ва 200 миллиард куб метрдан зиёд газ етказиб берилди. Хўш, бу ютуқларнинг манбаи нимада?

Ўзбекистон нефть ва газ саноатининг ривожланиши дастлаб Фарғона водийсида нефть запасларининг топилиши ва ишга туширилиши билан боғлиқ.

Республикамизда нефть ва газ конларини қидириш, аниқланган запасларини ишга тушириш ишлари қизитиб юборилди. Сурхондарё области, Фарғона водийси ва бошқа қатор жойларда геологик-қидирув ишлари авж олдирилди. Газдан ёнилғи сифатида фойдаланиш кенг йўлга қўйилди. Қирқинчи йилларда Андижон ва Ленинск саноат шаҳарларида биринчи газ қувурлари қурилди. Бу газ қувурлари ҳали жуда қисқа, газ ўтказиш қобилияти чекланган бўлса-да Ўзбекистонда газ саноатининг ривожланишида катта роль ўйнади.

Бухоро табиий газ конларининг очилиши Ўзбекистон ёнилғи саноати ривожида муҳим босқич бўлди. Газ саноати тараққиётининг бу даври — геология-разведка ва қидирув ишларига бўлган талабнинг кучайиши билан характерланади. Бухоро — Хива газ-нефть қатламларида, Ҳисор тоғларида ва Жанубий Ўзбекистон районларида катта қидирув ишлари олиб борилди. Кўплаб газ ва нефть конларининг кўзи очилди. Улардан фойдаланиш кенг йўлга қўйилди. Энди, фақат республикамиздагина эмас, ҳатто қардош республикалар саноат корхоналарини ва аҳоли зич яшайдиган шаҳар ва посёлкаларни ҳам газлаштириш имкониятлари туғилди.

Республикамиз территориясида йирик газ ва нефть конларининг очилиши ва уларни қазиб чиқариш ишларининг тезлашуви кучли магистрал газопровод линияларини янада узайтиришга имкон берди. Республика территориясидаги умумий узунлиги 5 минг километрдан ошиқ бўлган Ўрта Осиё — Марказ, Бухоро — Урал, Бухоро — Тошкент — Фрунзе — Олмаота каби йирик магистраллар қисқа вақт ичида қуриб ишга туширилди.

Кейин шаҳар ва саноат марказлари яқинида газ сақлаш имконини берувчи йирик ер ости омборлари барпо этишга катта эътибор берилди. Шу мақсадда Тошкент шаҳри яқинида Полторацкий ва Майск, Фарғонада Шимолий-Сўх ер ости газ омборлари бунёдга келди. Бу аҳоли хонадонларини ва саноат корхоналарини газлаштиришни кенг йўлга қўйишда, газ таъминотини яхшилашда жуда катта аҳамиятга эгадир.

Нефть ва газ саноатини мўъжизакор тармоқ дедик. Бу гапда жон бор. Ҳозирги кунда мамлакатимиз тараққиётини, қудратини, экономикасини, фаровон турмушимизни нефть ва газсиз тасаввур қилиш қийин. Республикамиз газчи ва нефтчилари бу қимматбаҳо хом ашёни ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ўзларининг катта ҳиссаларини қўшаётирлар. Фақат туққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида 36 миллиард куб метр табиий газ етказиб бериш планлаштирилган. Бу беш йиллик планда белгиланганидан анча зиёддир.

Қашқадарё областида Муборак газни қайта ишлаш заводи қурилганлиги республикамиз ҳаётида катта воқеа бўлди. Бу ерда таркибида олтингугурти кўп бўлган газни қайта ишлаш йўлга қўйилди.

Ўзбекистон газини ташийдиган магистрал қувурлар мамлакатимиз бўйлаб тобора кенг илдиз отиб бормоқда. Ҳозир республикамиз территориясидан қазиб олинаётган арзон «зангори олов»дан РСФСР, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистон аҳолиси, саноат корхоналари баҳраманд бўлмоқда. Тошкент, Сирдарё ва Навоий ГРЭСлари табиий газ билан ҳаракатга келмоқда. Республикамизда табиий газдан минерал ўғитлар ва химиявий толалар ишлаб чиқариш кенг йўлга қўйилган. Ўзбекистонда 1,3 миллион квартира газлаштирилди ва 7 минг километрдан зиёд шаҳар газ тарқатувчи тармоқлари барпо этилди. Ҳал қилувчи йилнинг фақат биринчи ярмида 18,9 миллиард куб метр табиий газ етказиб берилди. Бу — бутун 1965 йил давомида етказиб берилганидан бир мунча ортиқдир.

Қўлга киритилаётган ғалабалар билан бир қаторда ҳали олдимизда ҳал этилиши лозим бўлган қатор вазифалар ҳам бор.

Ўзбекистон нефть ва газ саноатини янада тараққий эттириш тадбирлари ишлаб чиқилаётир. Бунинг учун аввало геология-қидирув ва геология-разведка ишларининг иқтисодий самарадорлигини ошириш лозим. Магистрал газопроводлар системасини кенгайтириш бўйича ишларни тезлаштириш, нефть ва газ конларини ишга солишда илғор методларни жорий этиш керак. Нефть қатламларини ва конларини ўрганиш бўйича илмий-тадқиқот ишлари миқёсини кенгайтириш даркор. Юқори малакали кадрлар тайёрлашни яхшилаш, тегишли саноат базаларини ташкил этиш, ишчи, инженер-техник ходимлар учун уй-жойлар қуришни тезлаштириш муҳим вазифалардан биридир.

Ишлаб чиқаришда юқори самарадорликка эришаётган «Средазнефтегазстрой», «Бухарагазпромстрой», Ўзбекистон ССР Газ Бош бошқармаси, «Ўзбекгазпром» ва «Ўзбекнефть» бирлашмаси, Тошкент магистрал газопроводлар бошқармаси ва бошқа қатор лойиҳалаш ҳамда илмий-тадқиқот институтлари ишчи-хизматчилари орттирган иш тажрибаларни кенг ёйиш, янги техника ва илғор технологияни жорий этиш бўйича ишлаб чиқилган планларни амалга оширишга катта эътибор берилмоғи керак. Барчамизнинг асосий вазифамиз — халқ хўжалигимизни арзон нефть ва газ хом ашёси билан муттасил таъминлаб туришни кенг йўлга қўйиш, беш йиллик план топшириқларини ошириб бажаришдир.

Р. РАҲИМОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ишлар мудирлиги оғир саноат бўлими мудирининг ўринбосари.

Беруний туғилган куннинг 1000 йиллиги олдидан

ШАРҚ МУТАФАККИРИ

Буюк ўзбек олими Абу Райҳон Берунийнинг Ер сатҳи рельефининг дарё ва денгизлар таъсирида ўзгариши борасидаги кузатувлари, қуруқлик ҳамда денгизларнинг ўзаро ўрин алмашиб туришига доир фикрлари, ер ости ётқизиқлари ва уларда учрайдиган тошқотган қолдиқлар ҳақидаги тавсифлари, шунингдек, унинг табиатда минерал ҳамда рудаларнинг ҳосил бўлиши тўғрисидаги баъзи тушунчалари фан тарихи учун, хусусан, геология фани учун катта аҳамиятга эга. Олимнинг «Минералогия», «Сайдана», «Геодезия», «Ҳиндистон» китобларида келтирилган жавоҳирлар ва асл металлар кони, уларни қидириш ҳамда қазиб олиш методикаси, металларни рудадан ажратиб олиш технологиясига доир маълумотлари айниқса муҳим аҳамият касб этади.

Беруний асарлари юзасидан олиб борган тадқиқотларимизда олимнинг геологик ҳодисалар, жавоҳирлар, минерал ҳамда металлар ҳақидаги тушунчаларини ва бу тушунчаларни ҳозирги замон фанлари, айниқса геология ва унинг айрим йўналишлари (минералогия, петрография, кристаллография каби) нуқтаи назаридан ўрганиш методикасини кўриб чиқишга ҳаракат қилдик.

Абу Райҳон Беруний биринчилар қаторида ер қиёфасининг ўзгариши — денгиз ҳамда қуруқликларнинг ўз жойини ўзгартириб туриши тўғрисида батафсил фикр билдирди. Олим ўзининг қуруқлик денгиз ўрнига ва денгиз қуруқлик ўрнига кўчади деган фикрини Арабистон саҳроси билан Қорақумнинг (Берунийнинг гапи бўйича Журжон ҳамда Хоразм ўртасидаги саҳро), ўз ўрнини ўзгартирганлигини таҳлил қилиш асосида исботлайди. Унинг фикрига қараганда, Арабистон саҳроси ўрнида бир вақтлар денгиз бўлган. Саҳро замини остидан топилаётган чиғаноқ ҳамда балиқ суяклари қолдиқлари шундан далолат беради, дейди олим.

Шунингдек, Беруний Қорақум саҳроси, ер қатламидан чиққан балиқ суяклари қолдиқларига асосланиб, бир замонлар денгиз ёки кўллардан иборат бўлганлигини исботлашга ҳаракат қилади.

Беруний ўтмиш давр ҳайвонлари қолдиқларининг қадимги ландшафтларни тиклаш ҳамда қуруқлик ва денгизларнинг вақти-вақти билан ўрин алмашиниб туришлари сабабини тўғри тушунган. Аммо ўрта асрларда ўтган схоластика (борлиқни текшириш ва ўрганишга эмас, балки дин ақидаларига суянган идеалистик философия) кайфиятидаги ғарб олимлари Берунийнинг мазкур тушунчасини инкор этишди.

Улар Беруний ва Абу Али ибн Синонинг ер қиёфасининг ўзгаришини, ер қатламларидан топилган ҳайвон ҳамда ўсимлик қолдиқлари билан исботлашларини ҳаёлий гап деб ҳисобладилар. Ғарб олимларининг фикрига қараганда, ер қатламларидан чиқадиган бу қолдиқлар гўё «ғалати жисмоний нуқсон» (табиат ҳазили) эмиш.

Тўғри, анча кейин, XVII асрда геология соҳасида иш олиб борган тадқиқотчиларнинг кўпи чиғаноқлар «табиат ҳазили» натижаси эмас, балки ҳақиқатан ҳам бир замонларда яшаган жонли организмлар қолдиғи эканлигини эътироф этишди.

Беруний ўзининг «Сайдана» асарида йирик, дағал тошлар мажмуасидан иборат жинслар билан майда заррачалардан иборат жинсларнинг тоғдан текислик, кўл ва денгизлар томон силжишига қараб, алмашинишларини ниҳоятда аниқ тасвирлайди. Дарёларнинг катталиги ва уларнинг кучи, тош ҳамда заррачаларнинг катта-кичиклигига қараб ер сатҳининг турли жойларига: тоғ этакларига, сойларга, кўл ҳамда денгизлар тубига йиғилувчи чўкиндиларини келтириб чиқаради. Бу эса синиқ жинслар: конгломерат, шағал, қум ва лойларнинг ер юзасида ва сув остида жойлашиш ва тарқалиш қонунларидан биридир. Синиқ, бўлак-бўлак заррачалардан ташкил топган жинслар машҳур совет олими В. Л. Пустовалов томонидан пухта ўрганиб чиқилган. Унинг «Чўкинди жинслар петрографияси» номли асарида бу жинслар таърифлаб берилган. В. Л. Пустовалов бу тоғ жинсларининг тоғдан текислик томон жойланишини механик дифференциация, хемоген жинслар ўзгаришини эса химиявий дифференциация деб атайди.

Беруний материкларнинг, яъни қитъаларнинг ҳаракат қилиши мумкинлиги ва сабабларини қуйидагича тушунтиради: «Думалоқ ернинг бир қисми чуқур чўкишлар (ёки ёриқлар) туфайли (асосий қитъадан) ажралган, улар орасида атрофдан (денгиздан) сув кириб (океанлар катталашган — О. А.), кўтарилиб қолган (қисмини) океанлар қоплай олмаган бўлиши ҳам мумкин...».

Бу сатрлардан кўриниб турибдики, Беруний ўша вақтдаёқ баъзи қитъаларнинг горизонтал силжиши мумкинлигини тахмин қилган. Маълумки, қитъаларнинг горизонтал силжиши ҳақидаги масала Берунийдан неча юз йил кейин, аниқроғи, XX аср бошларида немис геофизиги А. Вегенер ва унинг издошлари томонидан айтилган эди. А. Вегенер гранит материаллардан ташкил топган қитъалар ернинг ўз ўқи атрофида айланиши таъсири остида горизонтал ҳолатда силжиши мумкинлигини фараз қилганди.

Бундан ташқари, Беруний ернинг вертикал, яъни тик ҳаракат қилишлигини ҳам кўрсатиб ўтади. У ер ости қиёфасининг, дарёлар йўлининг ўзгаришини ернинг вертикал ҳаракати билан изоҳлайди. Бу ўзгаришлар эса, ўз навбатида, иқлим шароитининг ўзгаришига сабаб бўлади. Натижада унумдор, гуллаб-яшнаётган воҳалар жонсиз чўлу саҳроларга айланади, дейди Беруний.

Абу Райҳон Беруний ўзининг «Жавоҳирларни билишга оид маълумотлар тўплами» асарида кўплаб жавоҳирлар ва минералларнинг мукаммал таърифини келтиради.

Олимнинг жавоҳирлар ҳамда минералларни таъриф ва тавсифлашдаги изчиллиги ғоятда ибратли. У дастлаб қимматбаҳо минераллар номининг қаердан келиб чиққанлигини ва уларнинг юнон (румий), араб, хитой, турк, форс тилларида қандай аталишини батафсил тушунтиради. Сўнг жавоҳирлар турларини бирма-бир санаб кўрсатади, уларни ранги, шакли, тузилиши, қаттиқлиги ва солиштирма оғирлигига қараб классификация қилади. Ниҳоят жавоҳирларни нимага асосланиб бир-биридан фарқлаш лозимлигини баён этади.

Беруний конлар ва уларнинг турлари (яъни сочма ёки туб конлиги), металларни қазиб олиш усуллари, шунингдек, металларни рудадан ажратиб олиш технологияси ва бошқа ишлар тўғрисида қимматли маълумотлар келтиради. Олим ора-орада минералларнинг ҳосил бўлиши, уларнинг сифатига салбий таъсир этувчи турли ёт жисмлар ҳақида ҳам ўз мулоҳазаларини баён этиб беради. Берунийнинг бу хилда тавсифлаш принциплари ҳозирги кунда ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаган.

Беруний ўзининг бу асарида ёқут, лаъл, олмос, зумрад, забаржад, фируза, оникса, биллур, аметаст, яшил тош — малахит, нефрит, гагат, мўмиё, қаҳрабо, марварид ва дур, магнит тош, олтин, кумуш, қалайи, қўрғошин, мис, симоб ва бошқаларни тўла-тўкис тасвирлаб, уларнинг турлари, хусусиятлари, физик хоссалари, конлари ва чиқариб олиш усуллари ҳақида кўпгина маълумотлар келтиради. Унинг минерал ва қимматбаҳо тошлар, металл ва металл бўлмаган буюмларнинг солиштирма оғирлиги ҳақидаги таълимоти ҳамон ўз қимматини йўқотгани йўқ.

Беруний «Кўпгина эски ва янги олимлар диққат қилган» масалани, яъни минераллар, қотишмалар ва уларни қазиб олиш технологиясини чуқур ўрганиш лозимлигини таъкидлаб, юнон ҳамда ўзига замондош олимларнинг шу ҳақдаги асарларига баҳо беради. Беруний бу олимларнинг бир масалани, яъни тенг ҳажмдаги тоза жисм билан у ёки бу қотишма ўртасидаги нисбатни ўрганмаганликларини, шунинг учун бу масалани ҳал қилишни ўз зиммасига олганлигини ёзади.

Шундай қилиб, Беруний минералогия фани тарихида биринчи бўлиб металл ҳамда минераллар солиштирма оғирлигини аниқлашга киришади. Шуни айтиш керакки, Берунийнинг билиш методологиясига доир фикр ва мулоҳазалари бошқа олимлар томонидан ҳал қилинган масалага билмай қўл урмаслик учун уларнинг илмий меросини чуқур ўрганиш нуқтаи назаридан ҳам, янги табиат ҳодисалари ва қонунларига илмий экспериментал позицияда туриб ёндошиш нуқтаи назаридан ҳам ғоят даражада ибратлидир. Олим ўзидан олдин ўтган бир қанча олимлар, чунончи, Платон, Диоген, Архимед, Гераклит, Птоломей, Маналаус каби юнон олимлари, шунингдек, ал-Киндий, Аҳмад ибн ал-Бухорий, Муҳаммад ибн-Закария ар-Розий сингари замондошлари ҳақида тўхталиб, уларнинг илм-фан олдидаги хизматларини, обрў-эътиборларини кўрсатиб ўтади.

Олим солиштирма оғирликни металлар, минерал ҳамда қотишмаларни бир-биридан фарқлашдаги энг ишончли ва ўзгармас белги деб билди.

Берунийнинг ёзишича, у солиштирма оғирлигини аниқламоқчи бўлган металларнинг ҳар қайсисидан бир парчадан олиб уларни чангдан тозалаган. Шу билан бирга олим танлаган металларнинг тозалигига ва бир жинслигига ҳеч кимда шубҳа қолдирмасликка тиришганлигини алоҳида таъкидлаб ўтади. Бу эса олимнинг солиштирма оғирлик бўйича анча аниқ маълумотлар олишига имкон берган. Берунийнинг солиштирма оғирликни аниқлашга тайёргарлик кўриши ва бу жараённи амалга ошириш у олиб борган кузатиш ва текшириш ишларининг ғоят пухталигидан дарак беради.

Бизнингча, Беруний металлар, минерал ва қотишмалар солиштирма оғирлиги масаласига икки усул билан ёндашган.

1. Ўлчами жиҳатидан мутлақо бир хил қолипга солинган металлар оғирлигини солиштириш усули. Масалан Беруний ёзади: «Темир (қолипнинг — О. А.) оғирлиги 40 мисқолга, тенг қолипда

КОМБИНАТ ҚУРУВЧИЛАРИГА ЁРДАМ

«Октябрь 10 йиллиги» Бухоро пиллакашлик фабрикаси «ВЛКСМ 50 йиллиги» ремонт-механика заводи ва Серго Оржоникидзе номли Бухоро педагогика институтининг коллективлари Бухородаги саноат корхоналари, транспорт ва қурилиш ташкилотлари, ўқув юртларининг барча коллективларига мурожаат қилиб, уларни ип-газлама комбинати қурувчиларига ёрдам беришга чақирдилар.

Ишчилар, ўқувчилар ва студентлардан уч мингга яқин киши шанба кунларини тўқимачилик саноатининг бўлгуси улкан корхонаси қурилиш майдончаларида ўтказмоқдалар. Улар корхонанинг бўлажак ишлаб чиқариш корпуслари территориясини тартибга келтирадилар.

Қоракўл тери заводи, Трикотаж фабрикаси, Геология техникуми ва шаҳардаги кўпгина бошқа корхона ҳамда ўқув юртларининг коллективлари бу ташаббусни қўллаб-қувватладилар. (ЎзТАГ).

МАЖБУРИЯТ ИЗИДАН

МЕВА — ҚАРДОШЛАРИМИЗГА

БУХОРО («Совет Ўзбекистони» мухбири). Бухоро области боғбонлари катта меҳнат ғалабасини қўлга киритдилар. Улар давлат тайёрлов пунктларига 5 минг тоннадан ортиқ ҳўл мева етказиб бериб, юксак социалистик мажбуриятларини шараф билан бажардилар. Область боғларидан ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 2,4 минг тонна кўп мева йиғиб олинди. Эришилган муваффақиятга Свердлов, Ғиждувон, Шофиркон, Ромитан районлари боғбонлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Тайёрланган меванинг катта қисми Москва, Узоқ Шарқ, Сахалин, ва ленинградлик қардошларимизга жўнатилди.

Бухоро боғбонлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида камида 6 минг тонна ҳўл мева тайёрлаш учун курашмоқдалар.

САРА ДОН

Оқдарё районидаги Карл Маркс номли колхоз маккажўхорикорлари ҳар гектар майдондан 80 центнердан соф дон, 700 центнердан силосбоп кўкпоя етиштириш мажбуриятини олганлар. Ваъдага вафо қилинадиган кунлар келди.

Шу кунларда колхоз маккажўхоризорларида бунёдкорлик меҳнати авж урмоқда. Ўрим комбайнлари ишга туширилди. Дастлабки якун бригадада маккажўхори дони ва кўкпояси етиштириш юзасидан қабул қилинган мажбуриятни сўзсиз бажариш учун имкониятлар борлигини кўрсатди. Сўталар бут, дон тўлиқ, тарози босиши яхши.

— Эндиги вазифа, — дейди бригада бошлиғи Сафар Қурбонов, — ўримни қисқа фурсатда тезкорлик билан ўтказиш, дон ва пояни тез йиғиштириб олиш, нобудгарчиликка сира йўл қўймаган ҳолда давлатга соф дон топшириш планини, социалистик мажбуриятни бажаришдан иборат. Айни кезда пояни чорва фермалари ёнига келтириб, майдалаб қўйишимиз лозим. Бу ишларни узоғи билан бир ҳафтада бажарамиз.

Хўжаликда маккажўхори ўрим-йиғими тезкорлик билан давом эттирилмоқда.

Р. АМИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлар постининг аъзоси.

Хатлардан сатрлар

УЙЧИ. Район боғбонлари эл дастурхонига 105 тонна ҳўл мева етказиб бериб, йиллик планни ошириб бажардилар. Улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб давлатга яна 50 тонна мева сотиш мажбуриятини олишди.

Қ. ТЎРАЕВ, О. ҚОСИМОВ.

●

БАХМАЛ. «Бахмал» совхозининг 300 гектардан зиёд олмазорида ҳосил пишиб етилди. Олма териш ва давлатга топшириш авжида. Бу йил олмазорларнинг ҳар гектаридан 75-80 центнердан ҳосил олинмоқда. Она-Ватанга 300 тоннадан кўпроқ Бахмал олмаси ҳадя қилинади.

Б. ИМОМОВ.

ЧАМАДОН „ИШҚИ“

ФЕЛЬЕТОН

Подшонинг ишқи қурбақага тушибди, деган гап бор эди. Энди баъзи «азамат»ларнинг ишқи чамадонга тушибди. Юрсалар ҳам, турсалар ҳам, чамадонни ўйлайдиган, чамадон, деб сўйлайдиган бўлишибди. Ана шулардан биттаси — Алишер. Чамадон «ишқи» унинг бошини айлантириб қўйди.

—Хўш, энди сенларни қаерларга олиб бориб, ўйнатиб келай? — ҳар бири сандиқдек келадиган уч чамадонга бир-бир термулади у. — Оренбурггами? Ҳа, баракалла!

Олис йўлга қилинадиган сафар олдидан чамадонлар обдон «овқатлантирилди». Роппа-роса 150 килограмм ҳусайни узум «ейишса» бўладими, азаматлар?!

Алишервой «саёҳатчи» чамадонларни Андижон—Москва поездига туширди. Ҳай-ё, ҳайт! Қайдасан, ҳей, Оренбург?!

Йўл юрилса ҳам мўл юрилди. Алишервой поезднинг ғалати «музика»сига монанд ҳиргойи қилиб боради:

Ишқинг ўтида куйдим, чамадон,
Меҳримни сенга қўйдим, чамадон

Хуллас, Алишер ўзини сен деса ҳам, чамадонларни сиз, деб Оренбург шаҳрига опичлаб олиб борди. Чамадонлар ҳам шунга яраша «меҳр-оқибат» кўрсатишди. Улар авайлаб-асраб келган 150 килограмм узум катта бозорда талай пулга айланди.

— Қоринларинг очқаб қолгандир-а, айланай чамадонларим? — хушомад қилади, Алишер. — Нима олиб берай? Бу ерда иссиқ қўлқоп билан юмшоқ тивит рўмол арзон экан. Шулардан ейсизларми?

— Ихтиёрингиз, хўжайин.

Алишернинг «саҳийлиги» тутиб кетиб, бир йўла 300 дона аёллар қўлқопи билан тўртта тивит рўмол олди.

— Қани, яхшилаб «овқатланинглар», кейин узоқ йўлга равона бўламиз.

Бир зумдаёқ уч чамадоннинг «қорни» меш бўлди.

— Баллі, тўйдиларингми. Ана энди Андижонга етгунимизча миқ этмайсизлар.

Поезд шамолдек учиб боради. Алишер яна хурсанд бўлиб ҳиргойисини бошлайди:

Ишқинг ўтида куйдим, чамадон,
Меҳримни сенга қўйдим,
чамадон.

Алишервой қадрдон чамадонлари билан эсон-омон Тошкентга етиб келди.

— Шаҳарни томоша қиласизларми, айланайлар?

— Томоша қиламиз! Томоша қиламиз!

Шу пайт уларнинг рўпарасида бир йигит пайдо бўлди.

— Марҳамат, машинага чиқинглар.

Алишер: «Ҳа, бизни саёҳат қилдиришар экан-да», — деб чамадонлари билан бирга қаршисидаги катта машинага чиқди. Машина шаҳарга эмас, тўппа-тўғри милиция идорасига кириб борди.

— Ҳой, ака, бизни қаёққа олиб келдингиз?! — Алишернинг кўз олди хиралашгандек бўлди.

Қаранг, Алишер терговчи хонасида сувга тушиб-чиққан паррандадек қалт-қалт этиб ўтирибди. Рўпарасида чўзилиб ётган учта катта чамадон энди унинг кўзларига бало бўлиб кўринарди. Уч юз қўлқопнинг ҳар бири биттадан қовоқ ари бўлиб, уни таламоқда, чақмоқда. Тўрт тивит рўмол эса бир чеккада «томошабин» бўлиб турибди.

Терговчи сўрай бошлади:

— Исм-фамилиянгиз?

— Алишер Тошматов.

— Туғилган йилингиз?

— 1939.

— Қаерsuccсиз?

— Андижон областининг Москва районидан, Ўрта Шаҳрихон қишлоқ советидан.

— Ким бўлиб ишлайсиз?

— Колхозчиман, ака... Келинг, қўйиб юборинг, қари ота-онам, болачақам хавотир олиб қолишмасин.

— Шунча қўлқопни нима қиласиз?

— Ўзингиздан қолар гап йўқ, ака, Тирикчилик... Ҳадемай совуқ тушади. Буларни пуллаб, беш-ўн танга...

Узоқ йўл юриб, «ҳориб-чарчаган» Алишер Тошматовни «дам олиш уйи»га олиб бориб қўйишди.

Алишер бу ерда зерикиб қолмайдиган бўлди. Ўзига ўхшаб чамадон «ишқи»да оҳ урган «қаҳрамон»лар мазза қилиб «ҳордиқ чиқаришаётган» экан. Улар ўзларини бирма-бир Алишерга таништа бошлади:

— Георгий Филиппович Зайцев бўламан. Тошкентликман. Чилонзор массивининг 20-кварталидаги 6-уйда тураман. Қариган чоғимда чамадонга «ишқим» тушиб, олис юртларга мева-чева олиб бориб, пуллаб юрган эдим. қўлга тушиб қолдим. Эҳ, аттанг!

— Каминадан сўрасалар, шаҳрихонлик Набижон Бозорбоев бўладилар. Қўқонлик мана бу дўстим Одилбек Мирзажонов билан бирга Тошкентдан 730 сўмлик мева олиб, эндигина узоқ сафарга шайланганимизда, шу жойга келтириб қўйишди.

— Ўзларидан сўрасак, дейсизми? Майли, ростини айтақолай. Исмим Рустам, фамилиям Безодов. Тошкент областининг Янгийўл районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозиданман. Сизлардек чамадончилар қатори узоқ юртларга мева-чева, помидор-момидор дегандек нарсалардан олиб бориб, тирикчилик қилиб юрган эдим. Тошкент вокзалидан бундай нарсаларни жўнатиш мушкул бўлиб қолди. Шундан кейин Қозоғистоннинг Чимкент, Сариоғоч, Тулкибас станцияларидан юк жўнатадиган бўлдим. Во дариғ! Милиционер акаларимиз буни ҳам пайқаб қолишди...

Алишер Тошматов «янги улфатлари»нинг «сермазмун» сўзларини жон қулоғи билан тинглади. Кейин чуқур хўрсиниб қўйди:

— Хайрият, биргина мен эмас, булар ҳам чамадонидан айрилибди, қанотлари қайрилибди.

Яқин ўртада махсус бир жойда чамадон «ишқи»да шаҳарма-шаҳар изғиб юрган нафс бандаларининг «йиғилиши» бўлади. Улар шу ерда ўзларининг ажойиб-ғаройиб саргузаштлари ҳақида бир бошдан сўзлаб берадилар. «Йиғилиш» охирида халқ суди уларнинг ҳар бирига «хизматлари»га яраша алоҳида «мукофот» беради.

Усмон ЮСУПОВ.

ЧЕТ ЭЛ хабарлари

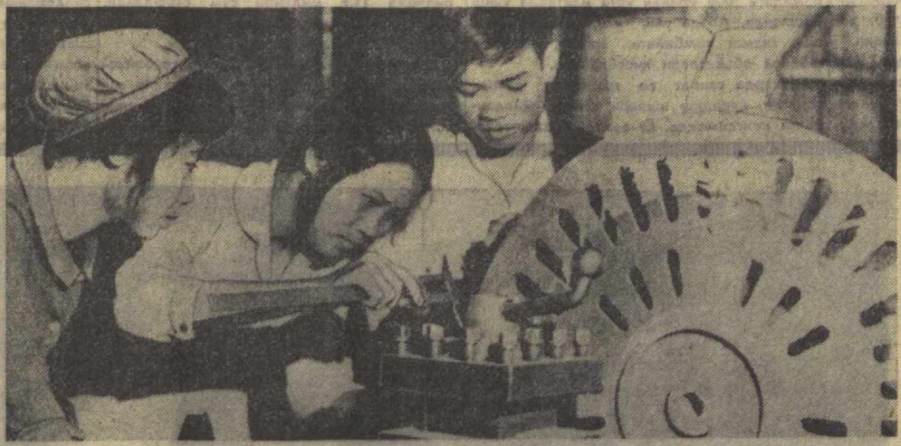

ВЬЕТНАМ Меҳнаткашлар партияси ва ВДР ҳукуматининг даъватига жавобан мамлакат ёшлари ишлаб чиқариш мусобақасига фаол қўшилиб меҳнат қилишмоқда. Улар бутун куч ва билимларини тинчлик қурилишига сарф қилишмоқда. Суратда: ёшлар бригадаси тўқув дастгоҳлари учун эҳтиёт қисмлар тайёрлаш жараёнини ўрганмоқдалар.

ВИА — ТАСС фотоси.

ЗАБАСТОВКА ДАВОМ ЭТМОҚДА

ГУАЯКИЛЬ, 31 август. (ТАСС). Эквадорда давлатга қарашли мактаблар ўқитувчиларининг забастовкаси тўрт ҳафтадан бери давом этмоқда. Иш ташлаган ўқитувчилар ўз талаблари қондирилмагунча курашни давом эттиришга қарор қилдилар.

Маълумки, бу забастовка маъмурларнинг ўқитувчилар миллий иттифоқи баъзи раҳбарларини ишдан бўшатганлигига норозилик юзасидан шу миллий иттифоқнинг чақириғига биноан ўтказилмоқда. Иш ташлаш давомида полиция жазолашини тўхтатиш ва иш ташлашда қатнашган ўқитувчи аёлни ва икки ўқувчини ўлдиришда айбдор бўлган шахсларни жазолаш тўғрисидаги талаблар ҳам қўйилди. Полиция бунга жавобан яна жазо чораларини кўра бошлади. Бир қанча шаҳарларда ўтказилган митинглар ва намойишлар тарқатиб юборилди. Эль-Оро вилоятининг маъмурий маркази Мачала шаҳрида яна бир киши ўлдирилди.

Эквадор Компартияси, коммунистик ёшлар ташкилоти, мамлакатдаги бир қанча касаба союз бирлашмалари забастовкани қўллаб-қувватлаб чиқдилар.

Эквадор Компартияси Марказий Комитетининг бу ерда эълон қилинган баёнотида ҳукуматни полиция бебошлигига хотима беришга ҳамда мактаблар ва ўқитувчиларнинг аҳволига жиддий эътибор қилишга чақирди.

ЗИЛЗИЛА ОҚИБАТЛАРИ

МЕХИКО. (ТАСС). 28 августда Мексиканинг марказий районларида бўлиб ўтган зилзила натижасида мингдан ортиқ киши ҳалок бўлди ва 2 мингдан ортиқ киши жароҳатланди. Пуэбла ва Веракрус штатларидаги 67 аҳоли пунктида саккиз мингга яқин уй-жой вайрон бўлган.

Зилзиладан зарар кўрган районларга армия қисмлари ва Мексика соғлиқни сақлаш министрлиги махсус бригадалар юборди. Улар аҳолига дори-дармонларни, озиқ-овқат маҳсулотларини тақсимлаб, муваққат госпиталлар қурадилар ва бошқа хил ёрдам берадилар.

Қутқариш-тиклаш ишлари Мексика президенти Л. Эчеверри раҳбарлигида олиб борилмоқда.

Бугун ВДРнинг миллий байрами

РЕСПУБЛИКА ТЕНГДОШЛАРИ

Вьетнам Демократик Республикаси оғир уруш йиллари синовидан сўнг ўзининг миллий байрамини биринчи марта тинчлик шароитида нишонламоқда. Республика бундан 28 йил илгари— 1945 йил 2 сентябрда ташкил топган бўлиб, ана шу қисқа тарихий йилларни оғир ҳарбий синов йўлларидан босиб ўтди. Вьетнам қарийб 17 йил мобайнида империалистик агрессия алангаси ичида азоб-уқубатда эзилиб келди. Лекин ёш республика чидам билан курашди ва ғалаба қозонди. Қаҳрамон вьетнам халқи мамлакат устида ғалаба ва тинчлик байроғини кўтарди.

Мамлакат билан бирга унинг халқи ҳам уруш ва меҳнатда камолат топаборди. Ишчилар синфи ҳамиша биринчи сафда борди.

Камфа шаҳридаги ремонт механика заводи Хонгай кўмир саноатининг бирлашган базалари корхоналаридан ҳисобланади. Хонгай кўмир бассейни мустамлакачилар қўлига ўтган йиллари кичик бир авто-устахоналардан бири эди. 1945 йил Август революциясидан кейин бу устахона автотранспортларни ремонт қиладиган цехга айлантирилди. 1960 йили цех кенгайтирилди ва ремонт-механика заводи сифатида мустақил корхонага айлантирилди. Бугунги кунда заводда тоғ ускуналари ва автотранспортлар— асосан пармалаш машиналари, экскаваторлар, самосваллар ремонт қилинаётир.

Заводда 800 нафар малакали ишчи меҳнат қилмоқда. Корхона замонавий техника билан жиҳозланган, шунингдек бу ерда совет токарлик, фрезерлик, силлиқловчи ва бошқа ускуналари ҳам ишлаб турибди.

Заводда ҳар йили 50 техник-механик етиштириб берувчи икки йиллик техникум ва йилига юзтагача малакали ишчилар тайёрловчи билим юрти ишлаб турибди. Ошхона, клуб ва кутубхоналар ремонтчиларга маданий хизмат қилмоқда. Болалар яслилари ҳам бор.

Ремонт механика заводининг коллективи ишлаб чиқариш планини йил сайин ошириб бажариб келмоқда. Завод олти марта социалистик мусобақада ғолиб чиқиб, Хо Ши Мин номидаги Қизил байроқни олишга сазовар бўлди. Ремонтчиларнинг меҳнат муваффақиятлари партия ва ҳукумат томонидан юксак мукофот билан тақдирланди. Ўтган йили заводга «Қаршилик кўрсатиш» ҳаракатининг 1 даражали ордени берилди. Бу йил корхона биринчи ярим йиллик планни муддатидан илгари бажаргани, меҳнат унумдорлигини оширишдаги кўрсаткичлари учун «ВДРнинг энг яхши саноат корхонаси» деган юксак унвонни олишга муваффақ бўлди.

Биз корхона директори Хюинь Ню Нгон ва лойиҳалаш бюросининг мудири Ле Дик Нянь билан танишдик. Улар республика тенгдошлари. Улардан бири Август революцияси йили партияга қабул қилиниб, маълумотни ВДР да олганлиги, иккинчиси эса Ханойда кўпминг кишилик митингда Хо Ши Мин республика ташкил этилганлигини эълон қилган — 1945 йил 2 сентябрь куни туғилганлиги учун ўзларини республика тенгдошларимиз деб аташади.

— Мен Август революциясидан анча аввал ишчи оиласида туғилганман, — дея ҳикоя қилади Хюинь Ню Нгон. Отам темирчи бўлган. Биз қашшоқликда яшаганмиз, шу туфайли ота-онам на менга ва на ука-сингилларимга маълумот бераолган. 12 ёшимда заводга ишга кирдим, тўрт йил мобайнида шогирд бўлдим, сўнг слесарь-монтажчи касбини эгалладим. Орадан бироз вақт ўтганидан кейин депога ишга ўтдим ва ишчиларнинг революцион ҳаракатига қўшилдим. 1945 йили партияга қабул қилиндим, партизанлар билан елкама-елка туриб курашдим, яширин ҳолатга ўтдим. 1954 йили яна заводимизга келдим. Дастлаб мастер, кейин цех бошлиғининг ўринбосари, бош инженер ва 1969 йилдан буён заводда директор бўлиб ишламоқдаман.

— Завод менинг кўзим олдида ўсди, — дея сўзини давом эттирди ўртоқ Нгон. Ўртоқларим билан биргалашиб уни кўтардик, илғор корхона даражасига етказдик. Мен бу билан ҳамиша фахрланаман. Биз кекса авлод жон олиб жон бериб курашиб халқ ҳокимиятини қўлга киритишга эришдик, мамлакат саноат корхонасининг базасига асос солдик. Энди бўлса бутун ҳаётимизни ўзимизнинг ўринбосарларимиз — ёшларга бераётирмиз.

— Мен ватан олдида ҳали қарздорман, — дея суҳбатга аралашди Ле Дик Нянь. Мамлакатимизда тинчлик ўрнатилди, партия ва ҳукуматимиз экономикани тиклаш ва ривожлантириш вазифасини олға сурди. Бу менинг ҳаётимдаги асосий вазифадир. Бизларнинг мамлакатимиз техникаси жиҳатидан ҳали мустаҳкам эмас. Мен ва бошқа барча техник зиёлилар олдида Вьетнамни замонавий фан ва техникаси юксак даражали мамлакатга айлантириш, ҳамда кучли саноат корхонасига эга бўлган давлатга айлантириш вазифаси турибди. Мен ва тенгдошларим ўз ҳаётимизни ана шунга бағишлаймиз.

... Мамлакат ўзининг ташкил топган кунини юксак меҳнат кўтаринкилиги билан кутиб олди. Газеталарда буюк сана арафасида қўлга киритилган янгидан-янги муваффақиятлар тўғрисидаги хабарлар ёритилиб турибди.

О. ОЛЕЙНИК,
АПН махсус мухбири.
Ханой.

ХИТОЙ КОМПАРТИЯСИНИНГ СЪЕЗДИ ТЎҒРИСИДА ЧЕТ ЭЛ МАТБУОТИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

Хитой Коммунистик партиясининг Пекинда бўлиб ўтган X съезди хусусида чет эл матбуотида берилган шарҳларда бу съезд жуда маҳфий вазиятда ўтказилганлиги эътиборни жалб қилаётир, дейилмоқда. Бу аҳволга, шунингдек съезд тўғрисидаги информацион билдиришнинг мазмунига ва унда Линь Бяо гуруҳини қоралашга асосий эътибор берилганлиги чет эл матбуотида съезд ташкилотчиларининг уни «жипслаштирувчи съезд» деб кўрсатишга уринаётганликларига қарамай, Пекиндаги раҳбарлар орасида кескин келишмовчиликлар давом этаётганлигидан далолат бериб турибди, деб баҳоланмоқда.

Линь Бяони ва унинг тарафдорларини қоралаб айтилаётган гаплар, деб ёзади, жумладан, Чехословакиядаги «Руде право» газетаси, ҳар хил ички қийинчиликлар сабабли бу қийинчиликларнинг янги «айбдорини» топишга ҳеч шубҳасиз ҳаракат қилинмоқда. Ўтмишда кўп марталаб такрорланганлиги каби ҳозир ҳам Мао Цзэ-дун ўзининг авантюристик ички ва ташқи сиёсатидан келиб чиқаётган оқибатлар учун, хитой халқи бошидан кечираётган янги қийинчиликлар учун бугун жавобгарликни кимгадир тўнкамоқчи эди. Энди у ўз мухолифлари орасидан мана шундай жавобгарлик тўнкариладиган қурбонни топди, дейилади «Руде право» газетасининг мақоласида.

Шундай қилиб, деб ёзади газета, Линь Бяо иши Хитойдаги чуқур ички тангликнинг қисман бир кўриниши бўлди холос. Маочиларнинг бузғунчилик сиёсати натижасида Хитой Коммунистик партиясининг ҳозирги раҳбарлари социалистик мамлакатларнинг ва халқаро коммунистик ҳаракат отрядларининг катта кўпчилиги олдида шарманда бўлдилар.

Австрия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг органи «Фолькесштимме» газетаси, съезд маҳфийлик вазиятида ўтганлиги Хитой раҳбарлари ниҳоят даражада яккаланиб қолганликларидан далолат беради, деб ёзмоқда.

Шу муносабат билан съезд бўлиб ўтган вазиятнинг ўзи каби эълон қилинган ахборот ҳам Хитой Коммунистик партияси раҳбарлари орасида бўлаётган кескин курашни акс эттириб турибди. «Бу съезд сира ҳам одатдагидек съезд бўлмади», — деб ёзади «Иомиури» газетаси. «Одатда, — деб ёзади газета, партия съезди олдидан Марказий Комитетнинг пленуми чақирилар ва унда съезднинг кун тартиби белгилаб олинар эди. Бу сафар Пекиндаги съезд тўғрисида съезд тамом бўлганидан кейингина хабар қилинди. Съезднинг мана шундай одатдан ташқари тусда ўтганлиги, деб ёзади сўнгра газета, Хитойдаги саккиз йиллик ларзанинг тўлқини ҳали босилмаганлигини кўрсатиб турибди».

Америка матбуоти Пекиндаги дипломатик доираларнинг маълумотларига асосланиб, Пекиндаги юқори табақада ҳокимият учун кураш шиддатли бўлганлигини ва афтидан, ҳали ҳам шиддатли бўлиб турганлигини ҳамма нарса кўрсатиб турибди, деган фикрни изҳор қилмоқда. Газеталар съезд тўғрисидаги информацион билдиришда айтилган сўзларга асосланиб, шундай хулосаларга келмоқдалар. Бу информацион билдиришда Мао Цзэ-дуннинг ўрнини олиши лозим бўлган Линь Бяо ва Маонинг энг яқин сафдоши Чень Бо-да партиядан ўчирилганлиги айтилган. Съездда, деб ёзади «Нью-Йорк таймс» газетаси, «Хитойнинг кўпгина ички проблемаларини мунозара ёки муҳокама қилмоқ учун ҳеч қандай имконият бўлмаган» деган таассурот муқаррар туғилмоқда.

«Вашингтон пост» газетасининг ёзишига қараганда, съезддаги вазият, уни ўтказиш методлари «жонга теккан ишни тезроқ тамомлайлик» дегандек қолиб, бу съезд ошиғич равишда тайинланган ва ўтказилган», деган фикрни туғдирмоқда. «Бу съезд Хитойда 1949 йилдан бери ўтказилган энг қисқа съезд бўлди», деб ёзади газета.

Газеталар, информацион билдиришда Хитой раҳбарлари Совет Иттифоқини Хитойнинг «энг биринчи душмани» қилиб кўрсатишга яна уринаётганлигини қайд қилмоқдалар. «Бу ҳалокатли позиция, — деб ёзади «Юманите» газетаси, — бу антисоветизм позициясидир, аммо бу нарса янгилик эмас. Буни Линь Бяо сингари фитначилар бутун «маданий революция» давомида авж олдириб келдилар.

(ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◎ **БАЙРУТ.** Баальбекда ўтказилган 17 халқаро фестивалда Совет Иттифоқи халқ артисти, Ленин мукофотининг лауреати Е. Ф. Светланов раҳбарлигидаги ССР Иттифоқи давлат академик симфоник оркестрининг концерти зўр муваффақият билан ўтди. Мусоргский ва Чайковскийнинг асарлари ижро этилди. Ливан тингловчилари совет ижрочиларини самимий кутиб олдилар. Оркестрнинг концерти бу ерда ҳозир бўлган кишиларнинг гулдурос қарсаклари билан тугади.

◎ **БЕРЛИН.** Берлинда ГДР билан Австрия ўртасида савдо-сотиқ ва тўловлар ҳақидаги узоқ муддатли битим имзоланди. Битим 1974 — 78 йиллар мобайнидаги даврга мўлжалланган. АДН агентлигининг таъкидлаб ўтишича, битим экономика ва техника соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантиришдан ҳар икки томон манфаатдор эканлигини акс эттиради.

◎ **ПРАГА.** Чехословакиянинг Мартин шаҳрида двигателлар ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилди. Янги завод келгуси йилнинг ўзидаёқ тракторлар ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари учун 2 мингдан кўпроқ двигатель ишлаб чиқаради.

(ТАСС).

унинг ўрнини олган тоза олтиннинг оғирлиги эса 80,33 мисқолга тенг келади». Бошқача айтганда, олтин темирга нисбатан икки мартадан ҳам кўпроқ оғирдир;

2. Маълум оғирликдаги жавоҳир ёки металл ёрдамида қолипдан қисиб чиқарилган сувнинг оғирлигини аниқлаш усули. Беруний ўлчов бирлиги учун олтин ва бошқа металлар, шунингдек, жавоҳирлардан 100 мисқолдан олиб, ўзи ясаган махсус асбоб ёрдамида бояги жисмлар билан қисиб чиқарилган сувнинг оғирлигини ҳисоблади. Олимнинг бу асбоби аслида жисмлар зичлигини аниқлайдиган энг биринчи асбоб (пикнометр) бўлиб, ундан жисмлар солиштирма оғирлигини белгилашда ҳозирга қадар фойдаланиб келинади.

Беруний солиштирма оғирликни аниқлаш бўйича олиб борган тадқиқотлари натижасини махсус жадвалларга ёзиб борган. Мазкур жадваллар 100 мисқол металл ёйинки бирон бир жавоҳир қисиб чиқарган сув оғирлигини аниқ кўрсатиб туради. Жадвалларда тенг ҳажмдаги металл ҳамда жавоҳирлар оғирлиги берилади. Шуни таъкидлаш лозимки, Беруний мисқолни тасужга (яъни мисқолнинг 1/24 бўлаги) айлантириб, солиштирма оғирлик константаси (ўзгармас миқдор) аниқлигини деярли учдан бир бўлагига қадар оширади.

Металлар, жавоҳирлар ва жинсларнинг солиштирма оғирлиги улар қисиб чиқарган сувга қараб аниқлангани учун Беруний сувнинг қанақа сувлигига алоҳида аҳамият берган. Беруний ўз тажрибаларига чашма сувини асос қилиб олади. Чашма сувининг муайян ҳажмли идишдаги оғирлигини ҳисобга олиб белгилаган сонларни нисбатидан сувни солиштирма оғирлиги келиб чиқади—у 0,959 га тенг. Ҳозир фанда 100 даража иссиқликдаги сувнинг солиштирма оғирлиги 0,95879 ёки 0,959 га тенгки, бу сувнинг Беруний аниқлаган солиштирма оғирлигининг ўзгинасидир.

Беруний минерал ва қимматбаҳо тошларни пайдо бўлишига қараб классификациялашга ҳаракат қилади. У уларни органик ва ноорганик группаларга ажратади. Органик группаларга келиб чиқиши жиҳатидан ўсимлик ҳамда ҳайвонларга боғлиқ бўлганларни (қаҳрабо, марварид), ноорганик группага эса ўзи тилга олган барча минералларни киритади. Олим шаффоф минералларни эритмалардан ҳосил бўлган, дейди. Унинг фикрича, «... барча шаффоф минераллари асоси қотиб қолган оқар эритмалардир. Уларда ҳаво пуфакчалари, сув томчиси, дарахт барги, тупи каби бегона аралашмалар борлиги шуни кўрсатади». Бу ёт жинслар «... биллур ичига у эритма ҳолида бўлгандагина тушиши мумкин... акс ҳолда улар унинг (биллурнинг ичига) тушмаган бўларди, чунки (бу жинслар) табиатан сувга нисбатан енгиллиги сабабли сув бетида сузиб юради».

Бироқ Беруний минерал маҳсулотларнинг қотиб қолганлиги сабабини тушунишга «инсон ақли қодир эмас» деб ҳисоблайди. У ёзади: «унинг сабаби (яъни минерал маҳсулотларнинг қотиши) нима ва минералларда қандай қилиб турли ранглар ҳосил бўлади? Буни ёлғиз яратган оллоҳнинг ўзи билади».

Аммо Берунийнинг китоби бир қанча минераллардаги яшил ранг улар таркибидаги занглаётган мисдан деб кўрсатади. Шунингдек, минералдаги қўрғошин ва мис аралашмаси унга қизил, мис ҳам қалай аралашмаси эса сариқ тус беради, дейди. Афтидан, ёқутдаги тўқ қизил ранг унга оз миқдорда хром оксиди аралашганлиги туфайли, кўк ёқутнинг кўклиги унга темир ҳамда титан қотишмаси аралашганлиги туфайли, ниҳоят, хром ва темир қотишмаси шаффоф минералларнинг қизил тўқ сариқ рангларда товланишига сабаб бўлишлиги Берунийга маълум бўлмаган.

Берунийнинг худодан бошқа ҳеч кимнинг ақли етмайдиган илмлар ҳақидаги юқорида келтирилган гапларига келсак, бизнингча, бу олим яшаган ва ижод қилган давр идеологияси таъсири натижасидир. Тўғри, Г. Г. Леммлейнинг фикрича, Берунийнинг минералларнинг ҳосил бўлиши сирларини аниқлаш мумкин эмаслиги ҳақидаги агностик қарашлари «риторик усулдаги гапдан бошқа нарса эмас, чунки минералларнинг қай тарзда ҳосил бўлиши масаласи синчков ақл эгаси бўлмиш Берунийни ғоятда қизиқтирган».

Г. Г. Леммлейнинг Беруний фаолиятидаги ана шу томонни юмшатишга, силлиқлашга ҳаракат қилишига қарамасдан олим идеологиясида, дунёқарашида яна бир қанча зиддиятлар борлигини қайд этиб ўтишга тўғри келади. Беруний, бир томондан, китобнинг кўпгина ўринларида борлиқ нарсанинг яратувчиси сифатида худони кўрсатади. Қуръондан парчалар келтиради. Иккинчи томондан, Ер қиёфасининг ўзгариши эволюцияси, билиш ҳамда тажрибанинг роли ва ҳоказолар ҳақида гапириб, қуръон таълимларига қарши чиқади. Берунийнинг ўша вақтда анча кенг тарқалган хурофий тушунчалар ҳақида айтган фикрлари диққатга сазовордир.

Берунийнинг жавоҳирлар ҳақидаги чуқур ва ҳар томонлама фикр ва мулоҳазалари ёрдамида биз қадимий ва ўрта аср шарқида, ҳатто бутун дунёда қабул қилинган қимматбаҳо тошлар, минералларнинг номларини ҳозирги замон минералогия фанида қабул қилинган номлар билан таққослаш имкониятига эга бўлдик. Бу эса Беруний ёзиб қолдирган жавоҳирларни қандай минерал ёки қиммат баҳо тош эканлигини аниқлашга, уларни қадимий конларини белгилашга ёрдам беради. Шу билан бирга Берунийнинг минералогия китобида кон қидириш, фойдали маъданларни қазиб чиқариш ва улардан олтин, мис, симоб каби қимматбаҳо элементларни ажратиб олиш технологиясига доир ғоятда оригинал ва қизиқарли маълумотларни ўқиймиз.

Шу нарсани чуқур ва мамнуният билан айтиш мумкинки, қомусий билимлар эгаси бўлган буюк ўзбек олими Абу Райҳон Беруний математика, астрономия, тарих ва фалсафа фанлари қатори геология, минералогия фанлари ва уларга чамбарчас боғлиқ бўлган фан соҳалари, хусусан, кристаллография, металл ва рудаларни қазиш ва ажратиб олиш, минерал ҳамда баъзи тоғ жинсларининг физик хоссаларини аниқлаш каби соҳалари тараққиётига бебаҳо ҳисса қўшган олимдир.

Берунийнинг асарларини ўрганиш бизнинг замонимизда ғоятда юксак босқичга кўтарилди. Чунки Коммунистик партия ва Совет ҳукумати ўтмиш маданий мероснинг энг яхши намуналарини тадқиқ қилиб, унга тарихийлик ва синфийлик принциплари асосида ёндошишни даъват этмоқда.

О. АКРОМХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Губкин мукофоти лауреати.

СОҲИЛДА ШОДИЁНА

Хоразм! Бу шундай юртки, қадимий.
Асрлар изи бор ҳар ғишт, ҳар тошда.
Бобонг ким? десангиз: улуғ Беруний,
Тенги йўқ аллома, расо минг ёшда.

Ҳа, алломанинг юрти қадимий ва навқирон Хоразм байрам либосида. Дарёнинг ҳар икки соҳилида, яъни бутун воҳада Берунийнинг минг ёши зўр шодлик билан нишонланяпти.

Қадимий Хоразмнинг пойтахти Кат Амударёнинг ўнг соҳилида ўрнашган эди. Алломанинг туғилган жойи ҳозирги Қорақалпоғистоннинг Шоббоз шаҳрида бўлиб, эндиликда у Беруний номи билан аталади.

Куни кеча Беруний шаҳрида бўлдик. Шаҳарнинг хушманзара жойида Беруний майдони бунёд этилган. Алломанинг улкан ҳайкали шу ерга ўрнатилди. Барҳаёт сиймо шаҳарнинг гулгун жамолига мағрур назар ташлаб турибди. Гулзор, хиёбон, кенг экранли кинотеатр майдон ҳуснига ҳусн қўшади. Юбилей арафасида Беруний номидаги 1000 ўринли ўрта мактабда ўқиш бошланди. Алоқа уйи, меҳмонхона, маиший хизмат комбинати, аптека, ҳаммом юбилей объектлари ҳисобланади.

Шаҳарда саноат ва транспорт равнақ топяпти, қурилиш ишлари ҳажми йилдан-йилга кенгаймоқда. Ёғ заводи, пахта тозалаш, ғишт топшириш заводлари, маҳаллий саноат комбинати ва бошқа корхоналарнинг йиллик ялпи маҳсулоти 50 миллион сўмликдан ошади. Ўтган йили капитал қурилишга 11,9 миллион сўм сарфланди. Беш йил мобайнида 32 минг квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилди.

Беруний райони-автоном республиканинг илғор, юқори ҳосилли пахтачилик зонаси. Кейинги икки йилда район 80 минг тоннага яқин «оқ олтин» етиштирди. Бу йилги марра — 50 минг тонна. Беруний номли совхоз эса юбилей йилида 10 минг тонна «оқ олтин» учун курашяпти. Оржоникидзе номли, «Правда» колхозлари ҳосилдорликни 45 центнерга етказадилар. Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Шарифа Холманова, Пардагул Рўзимова каби механизаторлар машинада 300-350 тоннадан пахта теришга бел боғлаганлар. Беруний юртида маданий ҳаёт барқ уриб юксаляпти. 63 та умумий таълим мактабида 21 минг ўқувчи таълим олмоқда. 67 кутубхона, 26 кинотеатр, кўпгина соғлиқни сақлаш ва савдо тармоқлари—халқ хизматида. Советлар замонасида райондан К. Қарибоев, О. Ражабов, И. Хўжаниёзов каби фан докторлари ва кандидатлари, хизмат кўрсатган ўқитувчилар, врачлар, артистлар, довруқли кишилар ўсиб етишди.

Абу Райҳон Берунийнинг юбилейи кунларида шаҳар кўчалари одамлар билан гавжум. Меҳмонлар буюк олим туғилган табаррук тупроққа қадам ранжида қилиб, унинг ёрқин хотирасини ҳурмат билан эсламоқдалар. Беруний шаҳри ва қишлоқларининг бугунги жўшқин ҳаёти меҳмонларни мафтун этмоқда.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ГАЗ КЕЛДИ

БУХОРО, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Ғиждувон районидаги «Коммунизм», «Гулистон», Калинин номли колхозларнинг марказий қишлоқлари газлаштирилди. Бухоро — Тошкент — Фрунзе — Олмаота магистрал газ қувурларидан бу қишлоқларга махсус шоҳ қувурлар ётқизилди. Натижада уччала хўжаликнинг 200 га яқин хонадонлари арзон ёқилғи ола бошлади. Свердлов районидаги Охунбобоев номли колхозни, Қизилтепа районидаги Бўстон посёлкасини табиий газ билан таъминлаш ишлари муддатидан илгари тугалланмоқда.

Областда ҳозиргача 10 мингдан ортиқ хонадон табиий газдан баҳраманд бўлмоқда. Бу, ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан икки ҳисса кўпдир. «Ўзглавгаз»нинг Бухородаги 11-трести қурувчи ва монтажчилари қишлоқларни газлаштиришда кенг кўламда иш олиб бораётганлиги туфайли ана шундай муваффақиятга эришилмоқда.

Беш йиллик охирига бориб Бухоро областида 2300 дан зиёд қишлоқдаги 132,5 минг хонадоннинг деярли кўпчилиги «зангори олов»дан фойдалниш имкониятига эга бўлади.

Сой соҳили сўлим-сўлим...
Н. Муҳаммаджонов фотоэтюди.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ БУТУНИТТИФОҚ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ФАНЛАРИ АКАДЕМИЯСИ АЪЗОЛАРИНИНГ МАКТУБИ

СССР Фанлар академияси аъзоларининг «Правда» газетасида шу йил 29 август куни эълон қилинган мактубида академик А. Д. Сахаровнинг гапларига ва феъл-атворига берилган баҳога тўла-тўкис қўшилиб, ҳақиқатда Совет Иттифоқига ва бошқа социалистик мамлакатларга қарши душман пропагандасининг қуроли бўлиб қолган ана шу одамнинг ишларидан чуқур ғазабланганлигимизни изҳор этишни ўз бурчимиз деб ҳисоблаймиз.

Совет давлати барпо этилган дастлабки кунлардан бошлаб унинг ташқи сиёсати халқлар ўртасида тинчлик ўрнатишга қаратилиб келганлиги ҳаммага маълум. Совет давлати ўзининг ярим асрдан кўпроқ бутун тарихи давомида ана шу инсонпарвар сиёсатга муттасил амал қилиб келмоқда. Халқ турмушидан ажралиб қолган ва унинг манфаатларига хиёнат қилган одамгина бизнинг давлат тузумимизни, Совет Иттифоқининг, яъни инсониятни фашизм вабосидан қутқариб қолган ва ер юзида тинчлик учун курашаётганларнинг олдинги сафида бораётган мамлакатнинг ички ва ташқи сиёсатини қоралашдек шармандали йўлга ўтиши мумкин.

Эндиликда, Совет Иттифоқи халқаро вазиятни соғломлаштиришда катта муваффақиятларга эришган бир пайтда А. Д. Сахаровнинг ғарбдаги энг реакцион матбуот бажонидил илиб олган баёнотлари, унинг ўзи хоҳлайдими ёки йўқми, бундан қатъи назар, уни империализм энг урушқоқ кучларининг маслакдошига айлантириб қўймоқда. А. Д. Сахаров ҳаддидан ошиб, совет воқелигини қўпол равишда сохталаштириш, социалистик тузумга туҳмат қилиш ва ҳатто СССР ҳамда бошқа социалистик мамлакатларнинг ички ишларига аралашишни империализмдан талаб қилиш даражасига бориб етди. Бундай хатти-ҳаракатларни ҳар бир совет кишиси қатъий норозилик билан қоралайди.

Бизнинг халқимиз тинч меҳнат билан машғул, экономика ва маданиятни муваффақиятли равишда ривожлантирмоқда. Илм-фаннинг ҳамма соҳаларидаги олимлар тинч қурилишнинг улуғвор планларини бажаришда актив роль ўйнамоқдалар. Афсуски, А. Д. Сахаров олимларга хос илмий фаолият билан шуғулланиш ўрнига туҳматчилик ва ниФоқчилик йўлига ўтиб олибди.

Биз, олимлар Совет Иттифоқининг ташқи ва ички сиёсатини чин кўнгилдан қўллаб-қувватлаймиз, шу боисдан ҳам феъл-атвори билан ўзини совет олимлари сафидан чиқариб қўйган А. Д. Сахаровнинг фаолияти бизга ётдир.

В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг ҳақиқий аъзолари:
Н. П. Александров, Г. А. Алиев, Н. Г. Андреев, А. И. Бараев, Д. Д. Брежнев, И. А. Будзко, С. М. Букасов, П. П. Вавилов, В. Н. Виноградов, П. Ф. Гаркавий, В. Т. Горин, П. М. Жуковский, А. П. Калашников, Ф. Г. Кириченко, П. Е. Ладан, П. П. Лобанов, Г. М. Лоза, И. И. Лукинов, А. Э. Мельдер, Г. С. Муромцев, А. И. Овсянников, В. Д. Панников, Л. Г. Прищеп, В. Н. Ремесло, Н. Ф. Ростовцев, Г. М. Рудаков, Н. И. Синягин, С. Г. Скоропанов, Ю. Н. Фадеев, М. И. Хаджинов, И. М. Хохлов, И. С. Шатилов, И. Г. Эйхфельд.

ЯХШИЛАР ДАВРАСИДА

Намангандаги Биринчи май маҳалласида табаррук, серфарзанд бир оила яшайди. Нишонбой ота Сўфиев ва муҳтарама Тўтихонбувини танимайдиган, уларнинг босиб ўтган машаққатли, лекин сермазмун ҳаёт йўлларидан бехабар оила Наманганда кам топилади.

— Фарзанд—ота-онанинг орзу-ўйи. Фарзанд инсон қалбининг ғурури. Шу боисдан ҳам болаларимиз учун ўзимизни ҳамма нарсага тайёр тутамиз. Улар учун яшаймиз, улар учун курашамиз ва яратамиз. Фарзанд меҳри Ватан, эл-юрт меҳри билан чамбарчас боғланган буюк бир қудрат демак.

Булар Нишонбой ота билан Тўтихон холанинг қалб сўзлари. Улар ўн бир фарзанд кўришди. Бу—оиланинг ярим асрдан ортиқ давр мобайнида нақадар тотув ва мустаҳкам бирбирига суянчиқ бўлиб яшаганлигидан далолат.

МЕҲРИБОНЛАР

Афсуски, фарзандларнинг биронтаси ҳам турмади. Оиланинг юрак дафтарида битилган аччиқ-чучук воқеалар тафсилини ўзингиз мушоҳада қилиб кўринг: тўнғич ўғил Абдусалом фашизмга қарши ҳаёт-мамот жангига биринчилар қаторида жўнади. Лекин кўплар сингари оила бағрига қайтиб келолмади. Адашали уруш йилларида оғир касалликдан нобуд бўлди. Дилбархон ҳам ўйинчи баҳорни қаршилаётганида шундай дард туфайли ҳаёт билан видолашди. Орадан кўп ўтмай бешафқат ўлим гулдай Ёқутхонни ҳам ҳаётдан юлиб кетди. Кейинги фарзандлар ҳам турмади.

Уч ўғил, саккиз қиз... Турмушни тушунган киши учун бундай аламли тақдирнинг ота-она учун қанчалик оғир эканлигини ифодалаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Отанинг ўз таъбири билан айтганда, қатор-қатор фарзанд кўрсанг-у, энди қўлтиғингга кирай деб турганда ҳаётдан насибаси узилиб кетаберса, бунга чидашдан ортиқ кўргилик борми?

Фарзандлик бурчила таъзим қиламиз! Нишонбой ота билан Тўтихон аяни яқиндан танигандар «Булар фил одамлар» деб, улардаги куч-қудратни тўғри баҳолашган экан. Фарзанд учун ҳамма нарсага қодир ота-она яна ҳаммасига бардош берди. Уруш йиллардаги қийинчиликларни фарзандлар доғига қўшиб кўтаришди.

Нишонбой ака аламини меҳнатдан оларди. Ўрта мактаб директорининг ўринбосари сифатида кеча-кундуз билим даргоҳида бўлар, болалар билан овунарди. Мактаб учун, ўқувчилар учун елиб-югурарди. Она ҳам меҳнат билан юпанди. Қобилки, ҳаёт учун, турмуш учун энг зарур нарса—ота-онанинг қадди эгилмади.

...Кунлардан бирида Нишонбой ака ишга жўнатиб, кутилмаганда:

— Онаси, рўзғорда якка, қийналиб қолипсан. Қизларингдан биронтасини олиб келиб берсам нима дейсан? — деб қолди.

— Нима деяпсиз, дадаси, эсингиз жойидами?—ая шундай деди-ю, лекин ўзи эсини йўқотаёзди.

— Қизинг ўрнига қиз олиб келмоқчиман, болалар уйидан. Балки шу билан кўз ёшларинг бир оз тўхтар. — Оила бошлиғининг қарори қатъий эди. Она ҳам худди юрагининг энг тўрида пинҳон сақлаб, лекин айтишга ийманиб юрган сири очилганидан қувонганини яширмади.

Ғова болалар уйининг директори Исоқжон Иляев Нишонбой аканинг мақсадини тушунгач:

— Сизларбоп қизлар бор, лекин... — директор боланинг тақдири, уни тарбиялаш масъулияти ҳақида ўйлаб, жим қолди. Тажрибали педагог суҳбатдошига, унинг ҳаёт ажин тортаётган чеҳрасига, нажот сўраб тинсиз турган кўзларга разм солгач, бунга розилик билдирди. Ташқарига чиқиб, саккиз-тўққиз ёшлар чамасидаги дўмбоққина қизчани бошлаб кирди:

— Розияхон, қара, даданг келибдилар, танидингми, қани, кўриш-чи, қизим! — директор қизга хонада ўтирган меҳмонни ишора қилиб деди.

Орадаги тасвирлашга сўз топилмайдиган оғир, дардли сукунат узоққа чўзилмади. Нишонбой ака қизга пешвоз туриб, уни бағрига олишга талпинди. Розияхон ҳам нотаниш киши кўзларидаги яқинликни сезганидами, отанинг ширин ва самимий муносабатига жавобан падари билан узоқ вақт айрилиқдан кейин тасодифан кўришаётган фарзанддай унинг бағрига отилди.

Тўтихон ая ҳам Розияхонни қучоқ очиб, олисга кетган қизини кутиб олгандай қаршилади. Розияхон ўша кеча бутунлай йўқотиб қўйган азиз кишиларини топиб олганидан севинчга тўлиб, меҳрибонлар оғушида эркаланиб ухлади. Қиз билан бирга уйга файз кирди. Ҳовли тўлиб кетгандай бўлди.

Фарзанд қадри юрак-юрагидан ўтиб, чуқур из қолдирган кампирнинг Розияхон билан овуниб, ўзига анча келиб қолганини кўрган Нишонбой ота орадан кўп ўтмай яна икки қизчани бошлаб келди. Уларга Рисолиқжон ва Зуҳрахон деб исм қўйишди. Кейинги йилларда анча ҳувуллаб қолган катта ҳовли яна болаларнинг қувноқ қий-чувига тўлди.

— Фарзанд қадри айниқса бошинг ёстиққа текканда ёмон билинаркан, — деди Нишонбой ота Сўфиев ҳикоясини давом эттириб. — Кампиримнинг тез-тез тоби қочадиган бўлиб қолганда бунга тўла ишондим. Болаларига куявериб, ўзини олдириб қўйган эканми, кутилмаганда кўзлари ожизлашиб қолди.

Ҳа, ота ҳақ гапни айтди. Тўтихон хола она-ку! Ўн бир фарзандни қўлдан бериб қўяди-ю, куймайдими. Лекин қизлари ўрнига келган қизлар Розияхон, Зуҳрахон, Рисолиқжонлар она дардига малҳам бўлишди. Ҳақиқий фарзандлик ўрнини босишди. Она шифохонада ётганда ҳам, уйида даволанганида ҳам улар атрофида парвона бўлиб, иссиқ-совуғини ўрнига қўйишди. Она болалар ўртасида қайноқ меҳр ўз кучини кўрсатди. Онанинг кўзлари очилди.

Лекин кўксида бир қучоқ бола тарбия қилиб ўрганган ота бари-бир болаларга ҳеч тўймас эди. Орадан кўп ўтмасдан, у уйга тўрт ёшлар чамасидаги ўғил болани етаклаб кирди. Она Алишерни ҳам болам-бўтам деб иссиқ бағрига олди. Оилада шодлик устига-шодлик қўшила борди. Етти ёшли рус қизи Любахон ҳам оилага аъзо қилиб олинди.

— Мана бунисининг исми Наташа. Худди сенинг ёшлигингга ўхшайди, — деди Нишонбой ота кейинги сафар етаклаб келган қизни онага таништирар экан.

Ҳа, шундай! Саховатпеша, қалби дарё кишилар оиласида фарзандлар сони саккизтага етди. Тўтихон хола ва Нишонбой ота уларнинг ҳаммаси меҳнатсевар, давримизга муносиб кишилар бўлиши учун қўлларидан нима келса, ҳаммасини бажо келтиришди. Болалар ҳавас қилса арзигудек камолотга етишди.

Розияхон — фармацевт, бола-чақали, кишилар саломатлиги йўлида куйиняпти.

Рисолиқжон — кўп болали она, тикувчилик фабрикасининг илғор ишчиларидан.

Бозоргул — ўқитувчи. Кўп болали она.

Валижон — Совет Армияси сафида хизмат қиляпти. Яқинда командиридан Нишонбой ота Сўфиев номига қуйидагича хат келди: «Ватанга садоқатли фарзанд ўстирганингиз учун раҳмат Сизга, Нишонбой ота!». Шунинг ўзи катта севинч ва шодлик эмасми.

Зуҳражон, Жўрахон ҳам оилали бўлиб кетишган. Алишер институтда. Наташа ўрта мактабда ўқияпти.

Тақдирни қўл билан яратур одам,
Ғойибдан келажак бахт бир афсона.
Саодат инсоннинг ўз ҳунаридир,
Тақдирнинг қудрати эмас баҳона.

Қаранг, академик шоиримиз Ғафур Ғулом бу шеърни худди мана шу оилага бағишлаб айтгандай. Ахир, Нишонбой ота билан Тўтихон хола ҳам тақдир қудратига тан бермай, ўз тақдирларини ўз қўллари, ақли-заковати, иродаси, матонати билан қайта тиклашмадими? Ҳа, худди шундай қилишди. Шунинг учун ҳам уларнинг номи яхшилар қаторидан жой оляпти. Мўътабар эл оғзига тушяпти. Бу фақат совет замонасига, совет кишиси характерига хос юксак фазилатдир.

Мирзаҳаким ҒИЁСОВ,
Абдулҳақ МАДУМАРОВ.

ШИФОБАХШ ИЧИМЛИК

Жиззахда қимиз сотадиган бешта дўкон очилди. Тўйимли моддалари киши организми томонидан деярли бутунлай ўзлаштириладиган бу шифобахш ичимлик касалхоналар ва болалар боғчаларига ҳам етказиб берилмоқда.

Қимиз 1- «Зомин» совхозида тайёрланяпти. Келаси йили уни тайёрлаш беш баравар кўпаяди. Зомин районидаги совхозлар, шунингдек, 76-от заводи сут берадиган йилқилар сонини кўпайтирмоқда. Жиззахдаги мой ва пишлоқ ишлаб чиқарадиган заводда қимизни шишаларга қуювчи автоматлар ўрнатилади. Тез кунда қимиз Мирзачўлдаги қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларга юборила бошлайди.

Оҳангарон ўрмон хўжалигида ҳам бу ажойиб ичимликни тайёрлашга киришилди. Бу ерда Қурама тизма тоғларининг қалин ўтлар билан қопланган ёнбағирларида сут берадиган йилқиларнинг катта уюри боқилмоқда. Қимиз Оҳангароннинг саноат зонасидаги даволаш муассасалари ва дам олиш уйларига ҳам етказиб беріляпти.

Ҳозирги кунда республиканинг тўртта ўрмон хўжалигида — Оҳангарон, Зомин, Бобоtoғ ва Тошкент ўрмон хўжаликларида қимиз тайёрланмоқда. Яқин вақт ичида яна бир қанча ўрмон хўжаликларидан қимиз кела бошлайди.

Тошкент. 27-марказда мева магазинлари, болалар кафеси қурилмоқда. Уни 159-трестга қарашли 13-бошқарманинг В. Ш. Харанишвили бошлиқ илғор қурувчилар бригадаси қурмоқда. Суратда: (ўнгдан) В. Харанишвили ва Ю. Кўчқоровлар.

А. Тўраев фотоси.

ШАХМАТ

ЯНА БИРИ КИМ БЎЛАРКИН?

Бразилияда сал кам бир ой давом этган иккинчи зоналараро турнир тантанали суратда ёпилди. Мусобақанинг бундай дабдабали тус олиши учун маҳаллий мутасаддилар қўлларидан келган барча ҳунарларини ишлатдилар. Боиси аён: Америка қитъасидаги энг катта мамлакатлардан бири Бразилияда қадимий шахмат ҳеч қачон бунчалик қадрланмаган. Шов-шув кўтармаган эди.

Улкан мамлакатнинг кенжа вакили 21 ёшли Энрике Мекинг чинакам ғалаба қучди: кўпни кўрган 18 забардаст шахматчи орасида мағлубият аламини тортмаган ягона гроссмейстер шу бўлди — етти учрашувни ютиб, ўнтасини дуранг қилди, 17 имкониятдан 12 очко олиб, турнир жадвалининг энг юқори поғонасига кўтарилиб, гапининг устидан чиқди.

Қизиқ. Ленинграддаги зоналараро турнирда худди шундай ғалаба Мекингдан ярим ёш каттароқ Анатолий Карповга насиб этган эди. Бир томондан қараганда тажрибали гроссмейстер Виктор Корчнойнинг «Литературная газета»да билдирган фикрлари тўғрига ўхшаб қоляпти. У, шахмат тожини биздан ёшроқ авлодга мансуб гроссмейстер олади, деган эди. Мекинг эса бу фикрга аниқлик киритиб: тож ё менга, ё Карповга ўтади, деди дангал. Бунда жон бор, албатта.

Шахмат оламига меҳр қўйган ёшлардан яна бири югославиялик Любомир Любоевич эди. Бразилияда дастлабига шундай шиддат билан от сурдики, бошқаларнинг ҳаваси келди. Биринчи саккиз учрашувда 6,5 очкони қўлга киритиб, пешқадам бўлиб олганда ким бунга ишончсизлик билдирмади: бундан олдинги мусобақаларда эришган ғалабалари гувоҳликка ўтиб турарди. Бироқ, москвалик Давид Бронштейндан қақшатқич зарбага учради-ю, ўзини эплолмай қолди. Кейинчалик Смислов, Георгиулар устма-уст мағлуб этиб Любоевичнн «ғарқ» қилиб юбордилар.

Мекингнинг фикрича, иккинчи ўрин венгриялик Лойош Портишга тегиши керак эди. Охирги учрашув олдидан худди шундай вазият рўй бериб турган ва дуранг қилса йўлланма тахт эди. Аммо у билан «ҳаёт-мамот» жангига кирган москвалик Лев Полугаевский режани бузишга муваффақ бўлди: қора доналарда бўлса ҳамки унча-мунчага тоб ташламайдиган Портишни биринчи мағлубиятга учратиб, унга етиб олди. Москвалик Ефим Геллер эса Оскар Панно билан дуранг қилиб, уларга қўшилишди. Натижада 11,5 тадан очко олган Портиш, Полугаевский ва Геллер иккинчи, учинчи, тўртинчи ўринларни ўзаро баҳам кўрдилар.

Учта йўлланманинг биттаси Мекингга тегди, қолган иккитаси уч гроссмейстер ўртасида талаш бўлиб қолди. Ҳа, зоналараро турнир тугади деса ҳам бўлади, тугамади деса ҳам. Энди шартга кўра, бу уч забардаст шахматчи сентябрь ойида ўзаро қўшимча жангга кирадилар. Улар тўрт мартадан куч синашиб, оралардан икки зўрни «сайлайдилар». Яна бир совет вакили тож даъвогари бўлиши аниқ. Иккинчиси ҳам бу даражани олиши учун Портишдек шахмат девини орадан қисиб чиқариши керак. Саккиз даъвогарнинг олтитаси совет шахмат вакиллари бўлади. Аввалги туркум мусобақаларида тўртта совет гроссмейстери бу шарафга муяссар бўлган эди. Шундай, совет шахматчилари баъзи бировлар айтганидек, ўз мавқеларини бериб қўяётганлари йўқ, аксинча уни тобора мустаҳкамламоқдалар.

М. МУҲИДДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» шахмат шарҳловчиси.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА — 9.25 ТОШКЕНТ. 9.30—Янгиликлар 9.40—Ўқувчилар учун кўрсатув. 10.10—Икки ялқовнинг саргузаштлари) (Телеспектакль). 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — «Будильник» 11.40 — «Совет Иттифоқига хизмат қиламан». 12.40 — СССР нефть саноати министри В. Д. Шашин билан суҳбат. 13.00 — Музикали киоска. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — СССР газ саноати министри С. А. Оруджевнинг чиқиши. 14.45 — Илья Муромец (бадиий фильм). 16.15 — Киносаёҳатчилар клуби. 17.00 — Хоккей. 19.05 — Баньян ғанаси (ҳинд қишлоғи ҳақида очерк). 19.35 — ТОШКЕНТ. 19.40 — Ахборот. 19.55 — Бугун нефть ва газ саноати ходимлари куни. 20.10 — Экран хандаси (такрорий кўрсатув). 20.50 — Ахборот. 21.10 — Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артист Жўрабек Набиев куйлайди. 22.00—«ВАҚТ». 22.30—Урқия (бадиий фильм). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — ТОШКЕНТ. 1-3 синф ўқувчилари учун консультация. 10.30 — «Звездочка» 11.15 — Тайга сири (бадиий фильм). 12.35 — Ҳайвон ўргатувчилар (телефильм). 13.15 Халқ талантлари концерти. 17.30 —Кўрсатувлар программаси. 17.35 —Мультфильм. 17.50 — Янгра, барабан! 18.20 — Халоскорлик (бадиий фильмининг 5-серияси). 18.35—МОСКВА. Спорт кўрсатуви. 20.05 — Нефть ва газ саноати ходимлари учун концерт. 20.35—Ҳужжатли фильм. 20.50 — Қопқон (фильм-спектакль). 22.00 — Киноэкран янгиликлари. 22.30 — Қопқон (фильм-спектаклнинг давоми). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 17.00 — ФРУНЗЕ КЎРСАТУВЛАРИ.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 2/IX да Фарғона тонг отгунча, 3/IX да Менинг жаннатим.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Тақиқланган муҳаббат — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА», «СПУТНИК», «МОСКВА» (тоқ соатларда).

Комедиантлар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (11.00, 13.30, 16.00, 18.30, 20.45).

Рам ва Шам (Ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (10.00, 12.30, 15.00, 17.50, 20.00), «КУКЧА» (жуфт соатларда).

Бошсиз чавандоз — «САНЪАТ САРОЙИ (11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 20.45), «ЧАЙКА» (10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00).

Бўғиздаги тош — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «СПУТНИК», «ВОСТОК» (жуфт соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН» (10.00, 11.40, 13.20).

Михай ботир (2 серия) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), ҲАМЗА номли (11.30, 13.00, 14.30, 17.30, 20.30).

Ҳур қизлар — «ЎЗБЕКИСТОН» (15.00, 19.00, 22.30).

Жодугар — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Биз бу ерда яшаймиз — «ВОСТОК» (10.00, 14.00, 18.00, 21.45).

ЁЗГИ БИНОДА

Эр-хотиннинг уриши — КИРОВ номли.

Тақиқланган муҳаббат — «ХИВА».

Бошсиз чавандоз — «ФЕСТИВАЛЬ».

Ови юриб, дови юрмаганлар — «РАКЕТА».

Ўзбек Давлат филармонияси
СВЕРДЛОВ НОМЛИ
КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
5, 6 СЕНТЯБРЬ КЕЧ
СОАТ 8 ДА

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Қувондиқ ИСКАНДАРОВ;

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Ойхон ЁҚУБОВА, Азим АЗИЗОВ, Хайрулла ЛУТФУЛЛАЕВ, Ортиқ ОТАЖОНОВ, Сора ШУКУРОВА, Абдуқодир ЮСУПОВ.

Телеминиатюра ва сўз усталари: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Эргаш КАРИМОВ, Ҳасан ЙЎЛДОШЕВ, Роза КАРИМОВА.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Программани — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ғулом ТОЖИАЪЛОЕВ олиб боради.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан сотилмоқда.

«Ўзювелирторг» коллективи, партия ва касаба союз ташкилотлари Наманган шаҳар «Ювелирторг» магазини директори С. Иброҳимовага онаси

Ҳадичахон ИБРОҲИМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.
БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ● ТЕЛЕФОНЛАР
Эълонлар — 338142. коммутатор — 330249 дан 330258 гача.
№ 207. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 01739